

PANEL

“DEPREME HAZIRLIK İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ”

Panel Yöneticisi:

Cemal GÖKÇE

(İMO İstanbul Şube Başkanı)

Konuşmacılar:

Murat Sungur BURSA

(Başbakanlık Proje Uygulama Birimi)

Serkan KÜÇÜK

(Afete Karşı Sivil Koordinasyon Derneği Yönetim Kurulu Üyesi)

Prof. Dr. Haluk EYİDOĞAN

(Ulusal Deprem Konseyi Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Oğuz GÜNDOĞDU

(TMMOB İkinci Başkanı)

Oturum Başkanı:
CEMAL GÖKÇE (İMO İstanbul Şube Başkanı)

Dünden bu yana sabırla dinleyen siz değerli arkadaşlarımıza, konuklarımıza, meslektaşlarımıza teşekkür ediyorum. Ayrıca yapmış olduğumuz bu iki günlük çalışmada gerek bildiri sunan, gerek sorularıyla ve katkılarıyla sempozyumumuza bir canlılık sağlayan, gerekse Ankara'dan, Van'dan, Kıbrıs'tan buraya kadar gelip bir şeyler öğrenmeye ve bir şeyler sunmaya çalışan siz sayın katılımcılara, değerli hocalarımıza, Bakanlık temsilcilerimize çok teşekkür ediyorum, sağ olun, gerçekten yararlı bir sempozyum oldu diye düşünüyorum, sonuçlarıyla birlikte yararlanmayı diliyorum.

Bu bölümde, buraya kadar yapmış olduğumuz çalışmaların bir değerlendirmesini yapalım diye düşündük. Konuşmacılarımızı buraya davet etmek istiyorum: Sayın Murat Sungur Bursa, Başbakanlık Proje ve Uygulama Birimi Başkanı. Yrd. Doç. Dr. Oğuz Gündoğdu, TMMOB İkinci Başkanı. Ömer Taşlı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürü. Ömer Bey, Karlıova'ya gitti, dönemedi, aramızda olacaktı, işleri nedeniyle dönemedi, kendilerine teşekkür ediyorum. Eğer Bingöl depremi olmasaydı, kendisi şu anda aramızda olacaktı. Prof. Dr. Haluk Eyidoğan, Ulusal Deprem Konseyi Başkanı. İstanbul Tabip Odası Başkanı Gençay Gürsoy, aramızda olacağını, bu foruma katılacağını iletti, ama gelemedi, aramızda yok. Serkan Küçük, Afete Karşı Sivil Koordinasyon Derneği Yönetim Kurulu Üyesi.

Biraz önceki oturumda Sayın Karancı, sunumunda şöyle bir şey ifade etti, tabii ben de düşünmeye başladım: "Tehlikeyi fazla ileri götürmemek gerekir; yoksa kendini baskıya alarak o tehlikeyi unuttur." Doğru bir saplama, yani şu an ben de öyle düşünüyorum. Ama sürekli

olarak bir hocamızın ifade ettiği başka bir konu da var, özellikle bizler için, ülkemiz insanı için; diyor ki, “sadece kulaklara değil, gözlere de duyurmak lazım, gözleri-mizle de duymamız lazım; yoksa öğrenmiyoruz, öğren-sek de yapmıyoruz.” Ben de Sayın Karancı’nın söyledik-leriyle sayın bir hocamızın söyledikleri arasında sıkış-tım, ama buradan şunu ifade etmek zorundayım: Öğre-ninceye kadar biz bu çalışmaya devam edeceğiz.

Şöyle bir yol izlemeyi düşünüyorum: Burada bulunan

bütün arkadaşlarımız, birer kurumu temsil ediyorlar. Ni-

hayet söyleyecekleri, bir yanıyla belki kendi kişisel düşünceleri, ama önemlice yanı, temsil ettikleri kurumların görüşü çerçevesinde olacak. Sadece buradaki arkadaşlarımızın konuşup siz değerli katılımcıların çok fazla dinleyip az soru sormanız çerçevesinde değil, çok soru sorup çok katkı sunmanız çerçevesinde bu forumu götürmeyi amaçlıyorum. Bu çerçevede son derece kısa bir sunuşla, sayın katılımcıların kısa bir sunuşuyla siz değerli katılımcılara sözü vereceğim, bu oturumumuzu böyle götürmeye çalışacağım.

Müsaade ederseniz, Sayın Murat Sungur Bursa’dan başlamak istiyorum; 10 dakika içerisinde söyleyeceklerini tamamlayabilirse, bu oturumda kendisine çok söz sırası gelecek diye tahmin ediyorum.

Buyurun Sayın Bursa.

MURAT SUNGUR BURSA (Başbakanlık Proje Uygulama Birimi Başkanı)-

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Toplantının daha önce saat 18.00’de biteceği varsayı-mına göre İstanbul dışından gelenler, özellikle Anka-ra’ya geri dönecek olan bürokrasiden pek çok arkada-şımız, saat 20.00 uçağıyla gitmek üzere hazırlıklarını yapmışlar. Dolayısıyla onların da İstanbul trafiğinde daha fazla kayba uğramamaları için, sanıyorum 10 da-kika sınırına uymamız gerekiyor. Bu anlamda üzerime düşeni yapacağım Sayın Başkanım.

Öncelikle söylediğiniz gibi, her panelde konuşan kimse, şahsi görüşlerinin yanında, bulun-duğu kurumla ilgili, kurumun görüşlerini yansıtmak durumunda. Ama bu anlamda ben Baş-bakanlık Proje Uygulama Birimi’nin başındaki kimse olarak, muhterem hazırun içerisinde pek çok kimsenin Başbakanlık Proje Uygulama Birimi’ni de bilmediği varsayımıyla, Proje Uygulama Birimi nedir, afet yönetimi içerisinde yeri var mıdır, sürekli midir, gelip geçici midir, bu konuda bir-iki bilgi arz etmek isterim.

Başbakanlık Proje Uygulama Birimi, ilk defa Erzincan depremi sonrasında Dünya Banka-sı’ndan alınan bir krediyle Erzincan’daki deprem hasarlarının giderilmesi faaliyetlerini yü-rütmek üzere o dönemde Toplu Konut İdaresi Başkanlığı’nda kurulmuş bir birim. Ancak Türkiye’de afet bitmiyor, Erzincan Depreminin yaraları sarılamadan, arkasından Adana-

Ceyhan, arkasından Batı Karadeniz seli, arkasından Isparta Senirkent'teki büyük afet ve en son Marmara Bölgesi'ndeki ağustos ve kasım aylarındaki iki deprem, bu birbirini takip eden ve biri bitmeden yenisinin başlatılmasını gerektiren bir dizi faaliyeti gündeme getiriyor. Bunlar neler? Bu her afetten sonra Türkiye hükümeti, kendi iç kaynakları dışında, ister istemez uluslararası finans kuruluşlarından da belirli destek alma ihtiyacı duyuyor, çünkü bir finansman açığı var. Her defasında, her afetten sonra başta sadece Dünya Bankası'yken, son depremden sonra Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Birliği Komisyonu, Körfez Ülkeleri Fonu, Kuveyt, Abudabi, Suudi fonları, bunların tamamından afet zararlarının giderilmesine yönelik alınan kredileri, çok cüzi miktarda da hibeyi kullanırmak üzere Başbakanlık Müsteşarlığı'na bağlı olarak teşkilatlanmış bir uzmanlık kuruluşu diyebilirim.

Türkiye, maalesef bugüne kadar hep afetlerden sonra, afet yaralarını sarmak için uluslararası kaynakları seferber etmiş. Belki tarihte ilk defa İstanbul özelinde bir afet, bir deprem olmadan olası zararların bir kısmını azaltmak üzere alınacak tedbirleri uygulamaya geçirmek amacıyla yurtdışından bir borçlanma yapma eşiğinde şu anda. Dün açılış konuşmasında Vali Yardımcısı Adem Karahasanoğlu Bey, bu konudaki çalışmalarından kısmen bahsetmişti, ben olayın teknik detaylarıyla ilgili daha fazla bilgi verebilecek durumdayım.

Yaptığımız iş şu: Marmara Depremi sonrasında alınan kredileri kullanırken, “acaba olası İstanbul depreminin hasarlarının azaltılması için ve İstanbul'u daha hazırlıklı hale getirmek için neler yapmak gerekir?” bağlamında bir çalışma yürüttük. Bu çalışmayı Başbakanlık Proje Uygulama Birimi, biraz evvel Sayın Karancı'nın sunumundaki, vatandaşın özet olarak devlet dediği, tırnak içerisindeki devletin tüm kurumlarıyla işbirliği içerisinde yürüttü. Yani Ankara'daki, başta Başbakanlık olmak üzere, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı olmak üzere, ilgili genel müdürlüklere; tüm taraf durumunda olan, hem merkezi teşkilat, hem de il özelinde, İstanbul İli özelindeki tüm il teşkilatları ve mümkün olduğu ölçüde meslek kuruluşlarıyla zaman zaman toplantılar yapılarak, zaman zaman görüşler alınarak bir noktaya gelindi.

Bizim esasında şu noktanın altını çizmemiz lazım: İstanbul'daki bu projenin adı İSMEP Projesi diye geçiyor. İSMEP'in Dünya Bankası projesi diye anılmasını özellikle biraz sakıncalı buluyorum; çünkü geçmişteki pek çok yaklaşımın tersine, İSMEP Projesi Dünyası Bankası'nın bir projesi olmasın diye, Dünya Bankası finansmanı sağlanan Türk hükümetinin bir projesi olması için çok büyük gayret sarf edildi. Bundan neyi kastediyorum? Biz esasında şu anda İSMEP Projesi adı altında Dünya Bankası'ndan alınacak krediyle yapılacak olan faaliyetler dışında, çok daha büyük bir proje çerçevesi çizdik. Dünya Bankası, bunun içerisindeki bazı kutulara talipti. Bu kutuların da bazısı, Türkiye'deki ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler sonunda yok oldu, başka kutular devreye girdi ve sonuçta elimizde bir proje var şu anda.

Bu proje, İstanbul'un olası bir depreme karşı daha hazırlıklı hale getirilmesi için gerekli bir dizi faaliyet içerisinde belki yüzde 3'üne, belki yüzde 5'ine hitap ediyor. Ama şu anda belirlenmiş bazı önceliklere göre ve tüm ilgili tarafların, bu tarafların başında Dünya Bankası, Türkiye hükümeti, yerel yönetim, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ve karar süreçlerini göz önüne aldığımızda, bir ara çözüm bulundu. Bu ara çözüm nedir? Bu ara çözüm şu: Mevcut durum itibarıyla Dünya Bankası'ndan 400 milyon dolarlık bir kredi alınıyor. Bu kredi,

İSMEP dediğimiz, İstanbul'un Sismik Riskinin Azaltılması ve Afete Hazırlıklı Olma Projesi'nin finansmanını sağlıyor. Elbette bu ismin büyüklüğü altında çok fazla ezilmemek lazım. İstanbul'un Sismik Riskinin Azaltılması ve Afete Hazırlıklı Olma Projesi'nin tamamını Dünya Bankası finanse ediyor değil, dediğim gibi, içindeki bazı kutuları finanse ediyor. Bu kutuları şimdi sizin bilgilerinize arz edeceğim.

Birincisi, şu anda Valiliğin bünyesinde, Valinin Başkanlık edeceği acil durum yönetim mekanizmasının ihtiyacı olan altyapının güçlendirilmesi. Bundan neyi kastediyoruz? İstanbul'da kesintisiz bir haberleşme sistemi sağlamak için acil durum haberleşme sisteminin oluşturulması, acil durum bilgi sisteminin oluşturulması, acil durum müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi ve bilinçlendirme ve eğitim dediğimiz bir genel amaçlı, içinin sonradan doldurulacağını ve inşallah bütün ilgili taraflarla birlikte dolduracağımız bir kutu olarak düşünüyoruz. Bilinçlendirme ve eğitim gibi bir genel başlığın içini hep beraber projelendireceğiz diyorum. Bu bileşenin tamamında gözükken kaynak aşağı yukarı 50 milyon dolar civarında.

İkincisi, öncelikle kamu binalarının sismik riskinin azaltılması diyoruz. Bundan kastımız şu: Biz İstanbul'da İstanbul Valiliği'nin koordinasyonunda 2 bin 500 tane kamu binasının -okul, hastane, kamu yönetim binası, karakol, emniyet, her ne varsa- kurduğumuz bir komite vasıtasıyla -ilgili farklı kurumları temsil eden, farklı görüşleri temsil eden- bir kriterler manzumesi geliştirdik ve yukarıdan aşağı "bir acil durumda hangi binalarının ne önceliği vardır"ı bulmaya çalıştık ve bir önceliklendirme çalışması sonunda şu anda biliyoruz; elimizdeki kaynağa göre, yukarıdan aşağı en önemli binamız hangisi, 2 bin 500 üncü binamız hangisi, şu anda biliyoruz. Bu önceliklendirme -her zaman revizyona açık tabii ki- sırası içerisinde bulunan kaynağa göre, başta okul ve hastaneler olmak üzere, bir değerlendirme yapılacak. Birinci aşama şu: Depreme dayanıklı mı, değil mi? İkincisi, depreme dayanıklıysa problem yok, ama depreme dayanıklı değilse, yapılması gereken ne? Acaba makul ölçülerde yatırım ile bu binaların depreme karşı güçlendirilmesi mümkün müdür, fizibl midir, bunun araştırılması; sonunda eğer değilse, yıkıp yeniden yapılması gerekiyor, bedeli nedir? Şu anda proje, bu iki aşamayı kendi içerisinde ölçülerıyla, belli rakamlarla finanse ediyor. Yani önce depreme karşı dayanıklılık durumunun bu öncelik sırasına göre etüt edilmesi, eğer depreme dayanımı uygun değilse, güçlendirilmesi teknik olarak mümkün müdür, diğer kriterler açısından fizibl midir, yapılmalı mı? "Evet" ise güçlendirelim, değil ise, yıkıp yeniden yapılmasını finanse eden bir bileşen içinde 300 milyon dolar ayrılmış durumda.

Son bileşenimiz, belki doğrudan doğruya şu andaki hazirunun ve bu toplantıyı organize eden İnşaat Mühendisleri Odamızın İstanbul Şubesi'ni çok ciddi olarak ilgilendiriyor; çünkü projenin alt bileşeninde birlikte çalışmamız gerekiyor. Ama en önemli kısmını söyleyeyim: Burada mühendislerin eğitimi diye bir kutumuz var, başlığı sadece mühendislerin eğitimi. Biz burada kendimize bir evren tanımladık; başta piyasada iş yapan inşaat mühendislerinin içerisinde seçilmiş bir kısım, yerel yönetimlerde çalışanlar ve üçüncüsü denetim mekanizmalarında çalışanlara hazırlanacak bir müfredata göre, bir eğitim programına göre ve anlaşılacak bir altyapıya göre eğitimden geçirip, bir şekilde sertifikalandırıp bundan sonra İstanbul'da yapılacak bu alandaki çalışmaların daha ehil insanlar tarafından, daha eğitilmiş insanlar tarafından, konuyu bilen insanlar tarafından yapılmasını sağlamaya çalışacağız. Bu, Sayın Ergünay'ın sabahki sorusunun da kısmen cevabı diye düşünüyorum. Ayrılan kay-

nak, 1 milyon doların üzerinde bir rakam. Hedefimiz, sabahleyin konuşulan Güçlendirme Yönetmeliğinin yayınlanması durumunda, bu yönetmeliğin uygulanabilmesini sağlamak için düşündüğümüz bir eğitim programı. İlk iş eğitim programının geliştirilmesi, sonra belki eğitimcilerin eğitimi ve bunun önce İstanbul sonra yurt genelinde uygulanarak mühendislerin eğitimi. İSMEP projesinin uygulama yeri İstanbul, ama geçmişte Marmara depremiyle ilgili alınan MEER kredisi kapsamındaki kaynakları kullanarak da yurt çapında yine İnşaat Mühendisleri Odası'yla muhtemelen bir eğitim seferberliği başlatalım ve bu yönetmeliği gerçekten en kısa zamanda kullanılabilir, yeni insanlar tarafından kullanılabilir hale getirelim. Yetkin kelimesini özellikle seçerek söylemiyorum; sebebi, o kendi içerisinde başka tartışmalar getiriyor, ben o tartışmanın içine girmek istemiyorum, ama işini bilen, bu konuda özel eğitilmiş, bunu yapmaya muktedir profesyoneller diyorum. İnşallah bunu gerçekleştirebiliriz.

Bu bileşende bunun dışında halkın bilinçlendirilmesi diye bir genel kutu var. Bu kutuyu da Sayın Karancı'nın çalışmalarının ışığında daha şekillendireceğimizi sanıyorum. Şu anda İstanbul'da bir sosyal etüt de devam ediyor zaten.

Projenin son bileşenini de söyleyip sözü kapatacağım, çünkü önümdeki saate göre 11,5 dakika oldu. Şu anda varolan mevzuatın uygulanmasının sorunlarını da inceliyoruz, mevzuata uyum sorunlarıyla ilgili bir araştırma çalışması yürütüyoruz. Bu çalışmanın sonuçları ışığında da İstanbul'da bir binanın projelendirilmesi, ruhsatlandırılması, inşası, denetimiyle ilgili mekanizmanın içerisinde ihtiyaç duyulan alanlarda bazı mevzuata uyumu sağlayacak çalışmaları da finanse etmek üzere bir bileşenimiz var. Şu aşamada söylemek istediklerim bu kadar.

CEMAL GÖKÇE –

Çok teşekkür ediyorum Sayın Bursa.

17 Ağustos depremi, Oğuz Hoca kızsı da ısrar edeceğim, Körfez'de önemli tahribat yaptı. Can ve mal kaybı açısından, merkezi Gölcük olmakla birlikte, etkisi çok yaygın ve çok büyük olan bir deprem, İstanbul'u da önemli ölçüde etkiledi. Fakat ben, biraz önceki oturumda değerli bildiri sunucu arkadaşlarımızın sunumlarından ve yapmış olduğu deneysel çalışmalardan İstanbulluların ve bölge insanının depreme yönelik olarak bilgilerinin az olmadığını bir kez daha gördük, gerçekten öyle. Ancak ben, en azından burada bulunan arkadaşlarımızın bir kez daha hatırlaması açısından, genel çerçevede can ve mal kayıplarının sayısını bilmekle birlikte, İstanbul'da ne kadar can ve mal kaybının olduğunu İstanbullunun çok bildiğini düşünüyorum.

İstanbul'da ağır hasarlı işyeri sayısı 532, orta hasarlı işyeri sayısı 1 999, hafif hasarlı işyeri sayısı 1.239, toplam 3 bin 770. Konut bazında, ağır hasarlı konut 3 bin 73, orta hasarlı konut 13 bin 339, hafif hasarlı konut 12 bin 455, toplam 28 bin 867. Ölen 981, yaralı 7 bin 217. İstanbullunun toplam ölenler içerisindeki oranı, yüzde 5.6, hasar olarak da yüzde 14.4. Niye bunları ifade ettim? Hani bir dizi deprem senaryoları yapıyoruz, özellikle açış konuşmalarında ifade edildi; 1991 yılında tahmin ediyordum yine bu salonda yapmış olduğumuz 1. İstanbul ve Deprem Sempozyumu'nda Sayın Ergünay'ın sunmuş olduğu bir senaryo vardı. Yani bunlar yeni değil, aradan 14 yıl geçmiş. O zamanki tablo, o zamanki nüfusa göre yak-

laşık 50 bin kayıp mertebesindeydi insan olarak ve 1991, giderek Türkiye’deki ve özellikle İstanbul’daki yapı kalitesi iyi gitmedi, daha da bozularak gitti. Bu çerçevede, umarım senaryo çerçevesinde ortaya konulan rakamlar doğru olur, hatta daha aşağılarda kalır, ama yaşadıklarımız, hiç de bunun böyle olacağını göstermiyor.

Bu noktada soru şu, en azından bu forumda bulunan arkadaşlarımızın yanıtlaması gereken soru şu: Ne yapmak lazım? Serkan Küçük arkadaşımız da Afete Karşı Sivil Koordinasyon Derneği Yönetim Kurulu Üyesi. Ben biliyorum, izliyorum, özellikle 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerinde çalışma yürüten bir sivil örgütün üyeleri, yöneticisi, daha sonra da bir dizi çalışmalar yaptılar, “acaba depreme yönelik çalışma yapan dernekleri koordine edebildiler mi?” Bu noktada bayağı enerji koydular, şu an aramızdalar.

Evet, Serkan Küçük arkadaşımız, ne yapmak lazım?

SERKAN KÜÇÜK

(Afete Karşı Sivil Koordinasyon Derneği Yönetim Kurulu Üyesi)-

10 dakika boyunca hem kişisel, hem de bu konuda biz bir örgüt olarak ne yapmak lazım geldiğine dair egzersizlerimizi, fikir yürütmelerimizi ve çalışmalarımızı kısaca aktarayım. Ama 17 Ağustos gününe geri dönerek durumu işin gönüllü cephesinden biraz okumakta fayda var. 16 Ağustos 1999’da kendisini afetle ve afet yönetimiyle veya afetin herhangi bir aşamasında çalışmakla tanımlamış, sivil yurttaşların oluşturduğu yapı sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecek kadardır. Hasbelkader hepinizin çok yakından bildiği ve tanıdığı arkadaşlarımız olan AKUT’taki arkadaşlarımız, Ceyhan depremi sonrası deprem konusunda da ağustostan kısa bir süre önce eğitimlerini tamamlamış idiler. 17 Ağustos oldu ve medya, kafasında mağaracı bareti olan, bisikletçi bareti olan, dağcı bareti olan, kırmızı tişörlü, uzun saçlı insanlarla tanıştı. Deprem sonrası gerek devletin, gerekse yerel yönetimlerin müdahale aşamasındaki organizasyonları gerçek anlamıyla çöktüğü ve yetersiz kaldığı için... “Yetersiz kaldığı için” tanımlaması bir eleştiri değil, yetersiz kalması çok doğal. 17 Ağustos gibi bir hasarı siz müdahale organizasyonunuzla zararlarını azaltamazsınız, yani kurtarmacı ordusu kurarak bu işin altından kalkamayız, yetersiz kalacaktır. Bu aşamada “neler yapılabilir”in yanıtını aramak için bu giriş yapıyorum.

İşin o psikolojisi içerisinde, medyaya yansıyan boyutu içerisinde, hepimizin yaşadığı süreçte genel slogan ve yapı şuydu, hatırlarsınız: “Kızılay çöktü, çadırlar yok, yolsuzluklar, devlet çöktü, sivil toplum şaha kalktı, artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak ve hesabını verin.” Bu ortamın, yaşadığımız o derin acının, hepimizi yakından ilgilendiren kayıpların verdiği motivasyonla da çok kısa bir süre içerisinde gönüllü sayısında bir patlama oldu. Arkasından yaşanan 12 Kasım, bu patlamanın sahaya yansımaları gerçekleştirdi. 17 Ağustos sonrası özellikle genç yaşta birçok insan, bu işin arama-kurtarmasını, “demek ki önemli, memlekette böyle bir şeye ihtiyaç var, hemen örgütlenelim, şunu yapalım, bunu yapalım” derken 12 Kasım da oldu, “o zaman hadi gidelim, bu süre içerisinde konuştuğumuz şeylerin de pratik uygulamasını yapalım.” İş bu açıdan okursanız, böyle bir tablo oluştu.

Sonrasındaki süreçte algılar hep -benim kişisel kanım bu- yanlış bir noktaya oturuyor. Afet yönetiminde gönüllülerin oynayacağı rolün sadece arama-kurtarma kısmında şekillenebileceği gibi medyanın da yarattığı bir algı var Türkiye’de, oldukça yanlış bir algı. Siz, afet yönetiminde kurtarma gibi, arama gibi çok teknik, çok zaman gerektiren, çok bilgi gerektiren, çok maliyet gerektiren ve gönüllülük bazında sürdürülemeyecek olan bir şeyi gönüllülere bırakamazsınız, gönüllülerin de buna talip olmaması gerekir. Burada bir talep varsa, bu bence bir sorunsaldır. Nitekim geldiğimiz noktada bu talep falan artık ortadan kalktı. Neden? Çünkü kimse bu kadar disiplinli, ağır bilgi, emek, zaman gerektiren bir işe arkasında o kadar uzun süre durmadı, duramaması da normaldi.

Yine o tarihlere geri dönelim: Dernekler Masası’na kurulmak üzere başvuran arama-kurtarma derneği sayısının 2000 yılında 580-600’lü rakamlara ulaştığını şifahen biliyorum. Bu net bir rakam değildir, yanılıyor olabilirim, ama o günlerde yaptığımız sohbetlerde, tartışmalarda, rakamın bu seviyelere ulaştığı ifade ediliyordu ve bu kadar oluşan enerji, kamuyla da iletişime geçmek zorunda kendisini hissetti; meslek birlikleriyle, kamuyla ve kendi içerisinde bir ilişki, koordinasyon kurma zorunluluğu hissetti. Ancak biraz reaktif bir toplum olmamızdan kaynaklanan bir şeyle saman alevi gibi, bu oluşan enerjinin zaman içerisinde dağılacığını ve sönümleneceğini kişisel olarak ben zaten düşünüyordum ve birlikte davrandığımız birçok grup, yapı da bu tespiti yapıyordu. Nitekim beklenen, olması gerektiği gibi oldu bence de. Bunun tezahürü olarak da size bir tek şeyden bahsetmek istiyorum: Bizim dernek olarak 3-4 Temmuz 2004 tarihinde “Sivil Toplum Kuruluşlarının ve Gönüllülerin Afet Yönetim Modeline Katkıları Sempozyumu” isimli bir sempozyumumuz gerçekleşti. Bu alanda faaliyet gösteren kamu kurumu, üniversite, bilimsel merkezler ve sivil toplum kuruluşlarının çoğuna çağrı yaptık, hemen hemen hepsine çağrı yaptık, semt dernekleri dahil olmak üzere. Rakamları vereyim: 8 üniversite ve bilimsel merkez, afet yönetimiyle ilgili birimlerini çağırdık, 44 kamu kurumu ve belediyeyi çağırdık, 60 sivil toplum kuruluşunu çağırdık, 2004 yılında halen afet yönetiminin çeşitli fazlarında çalışan 60 sivil toplum kuruluşunu ve 26 semt derneğini özel olarak, hem kişisel ilişkilerimiz, hem davet mektuplarıyla davet ettik. Katılımlara baktığınızda, 4 üniversite katıldı, 8 kişiyle, 22 kamu kurumu katıldı ve belediye dahi olmak üzere 35 kişi katıldı, 25 tane de sivil toplum kuruluşu 65 kişiyle katıldı, 3 tane semt derneği 6 kişiyle sempozyuma katıldı. Bugün aynı sempozyumu yapsak, rakamlar biraz daha sivil toplum cephesinden düşer diye düşünüyorum. Bence sebebini araştırmakta fayda var, oraya yoğunlaşmakta fayda var. Tekrarlamak ve altını çizmek istiyorum: Afet yönetiminin tek ve en önemli safhası, buradakilerin çok yakından bildiği müdahale ve arama-kurtarma meselesi değildir.

“Ne yapmalı?” sorusunu belki şöyle yanıtlamak mümkün: Bu işi kendisine dert edinen, bu işin Türkiye’de afet yönetiminin “modern afet yönetimi” çerçevesinde şekillenmesine katkı koymak isteyen gönüllü kişiler ve bunların oluşturduğu her türlü yapı bu işin içinde Sivil toplum kuruluşu lafını özellikle çok kullanmamaya çalışıyorum, çünkü çok geniş bir yelpaze. Bu açıdan baktığınızda, Türkiye’de sivil toplum kuruluşları yapsalar, bence çok daha doğru bir adım atmış olacağız: Sivil toplum olmanın asıl altında yatan espri, baskı unsuru olmaktır. Sivil toplum kuruluşu, devletin yapması gereken örgütlenme anlamındaki organizasyonlara bilfiil müdahil olmak, oradaki çarkın bir dişlisi olmak ve orada çok aktif görevler almak zorunda değildir; devleti gördüğü, eleştirdiği noktalarda görevini yapmaya davet etmek zorundadır. Afet yönetimi gibi çok özel bir konuda devleti görevini yapmaya çağırır-

ken veya kumu kurumlarını, yerel yönetimleri diyelim, bunu görevini yapmaya çağırırken, kendisinin de yardımcı olabileceği alanları tanımlamak zorunda. Yardımcı olabileceği alanlarda, afete hazırlık konusunda, zarar azaltma konusunda ve mevzuat açısından alanlarda sivil topluma ve onların oluşturduğu örgütlenmelere -bu bir semt derneği de olabilir, ulusal bir dernek veya benzer bir yapı da olabilir- kendisinin yardımcı olabileceği alanları çok iyi tanımlamalı ve bunun içerisinde arama-kurtarma esprisini de çok fazla öne çıkarmaması gerekir diye şahsen düşünüyorum.

Burada bilgi üretimine katkı koymak, sivil toplumun kolaylıkla becerebileceği şeylerden bir tanesidir. Kaynaklara ulaşmak, uluslararası benzer yapılarla ilişkileri geliştirmek, insani yardımın temel koşulları çerçevesinde çalışan birçok kurum, kuruluş var yurtdışında, hepimizin de bildiği gibi. Bunların sivil cepheye yönelik taraflarıyla ilişkiyi güçlendirip, kamuyla belirli düzeylerde eşitlenmiş ilişkileri geliştirmek gerekiyor. Yoksa “şu mahallede arama-kurtarma ekibi kuralım, burada şunu yapalım” vesaire diye işin o kısmına yoğunlaşırsak, çok verimli bir şey olmazmış gibi geliyor bana. Dediğim gibi, kamuyu bilgi verme konusunda, vatandaşı bilgilendirme konusunda sıkıştırmamız gerekiyor, sivil toplumun yapabileceği en büyük şeylerden bir tanesi bu. Bilgilenmek istiyoruz, İstanbul’da yapılan bütün çalışmalar hakkında; bunun için baskı mekanizması oluşturmak, başka amaçla değil. Afet yönetiminin sınırları içerisinde -afet dediğimiz zaman, çok genişletemeyeceğiniz bir şeyden bahsediyorsunuz- ve buradan kalarak ulusal politika vesaire yapmak gibi bir dert olmadan, burada bilgi edinme hakkımızı zorlamamız ve özellikle dediğim gibi, hazırlık aşamasında bizim faydalı olabileceğimizi düşündüğümüz alanlarda da işbirliği.

Meslek birliklerinin tabii çok özel bir yeri var. Ben kişisel olarak meslek birliklerini sivil toplum kuruluşu içinde saymam, kendim de bir mühendisim; üyesi olmak zorunda olduğumuz bir yapı, sivil toplum kuruluşu olamaz, bu bir mesleki örgütlenmedir ve afet yönetiminin içerisinde, gerek işin mühendislik kısmında, gerekse sağlık kısmında, gerekse mevzuat, hukuk kısmındaki, yani barolar, tabip odaları ve mühendis odalarının çok önemli bir yeri olduğunu da ayrıyeten düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE –

Çok teşekkür ederim Sayın Küçük.

Tabii İstanbul ve Deprem Sempozyumu diyoruz, depremle ulaşım konusu da son derece iç içe bir konu. Rahat ve ulaşılabilir bir ulaşımınız yoksa, en azından deprem anında ciddi sıkıntı yaşayacağınız açık. İstanbul da böyle bir kent, yollarının yüzde 60’ı 4 metre ve 4 metreden daha dar, önemli sayıda çıkmaz sokaklar var. İstanbul’da ulaşım, bırakalım afet anını, deprem anını, bugün bile insan yaşamındaki kaliteyi ciddi ölçüde olumsuz anlamda etkiliyor.

Hazır bu kadar arkadaşımızı da bir arada bulmuşken, aslında sözlerime başlarken ifade edecektim, unutmamak için söylüyorum, konumuzla da yakın olması sıfatıyla söylüyorum: 23, 24, 25 Mayıs tarihlerinde bu salonda 6. Ulaştırma Kongremizi yaptık, yani genel anlamda Türkiye ulaşımıyla, özel olarak da İstanbul ulaşımıyla ilgili bugüne kadar söylenmesi gereken her şey söylendi. Yapılacak olan bilimsel çalışmalar tabii ki devam edecektir. Biliyor-

sunuz, deprem riski açısından ve güzergâh seçimi açısından da yıllardır beklediğimiz ve sürekli olarak ifade ettiğimiz tüp geçiş, iki yakayı birbirine birleştirmesi gereken tüp geçişin aynı zamanda İstanbul depremine de önemli ölçüde olumlu anlamda katkı sağlayacağı; çünkü o çerçevede İstanbul'un metro sisteminin tamamlanacağını ifade etmiştik. Ama son aylarda biliyorsunuz, tüp geçiş projesine başlandı, bir kısım çevrelerde tartışıyorlar. Gazete sütunlarıyla da olsa, açık bir çerçevede söylemeseler de, geçtiği güzergâhın en azından deprem açısından problemli olduğunu söylüyorlar, bir de yer seçiminin yanlış olduğunu ifade ediyorlar. Biz de konuya ilgimiz nedeniyle bu konuyu da gündeme getirdik. Salı günü, yani 14 Haziran 2005, Yıldız Teknik Üniversitesi Oditoryumu'nda "İstanbul Ulaşımı ve Marmaray Projesi"ni tartışacağız. Bizim desteklediğimiz bir projedir, yıllardır hayata geçirilmesini istediğimiz bir projedir. Ama tabii ki biz, meslek adamları olarak, eğer teknik yanında bir problem varsa, onu da tartışmak durumundayız. En azından burada bulunan arkadaşlarımızın ayın 14'ünde yapacağımız bu etkinliği de zamanları ölçüsünde izleyeceklerini umuyorum.

Söz sırası Sayın Prof. Dr. Haluk Eyidoğan, aynı zamanda Türkiye Deprem Konseyi Başkanı.

Evet, Sayın Eyidoğan, ne yapalım?

Prof. Dr. HALUK EYİDOĞAN
(Ulusal Deprem Konseyi Başkanı)-

Teşekkür ederim Başkan.

Konsey, depremle ilgili çok disiplinli çalışmaları izleyen, inceleyen, gerektiğinde bilgi veren bir kurum olduğu için, 7-8 kalem çok değişik konularda 10 dakika da Konseyin görüşlerini ifade etmek zor olabilir, ama bununla ilgili referansları verebilirim.

Ben söze, önce kısaca Konseyin kurulma nedeninden başlamak istiyorum. Konseyin kurulmasına neden olan olaylardan bir tanesi, özellikle 1999 depremi, ortaya çıkan söylentiler, medyadaki kaos ya da halkın bilgilendirilmesindeki kaos, bu 1999 depremi sonrası hükümeti bir karar alma yoluna itti ve 2000 yılında 9 sayılı Genelgeyle Başbakanlık, Ulusal Deprem Konseyi'nin kurulmasına karar verdi ve bir genelgeyle bunu duyurdu. Biliyorsunuz, o 99 depremi sonrası çok değişik söylentiler çıkıyordu, bazen yanlış bilgilendirme oluyordu, halkı paniğe sürükleyici söylemler oluyordu.

Önümde medyayla ilgili görüşlerini yazan bir makale parçası var; bu da 14 yıl gazetecilik yapan, ama jeolog olan Metin Uca'dan bazı alıntılar, ona değinmek istiyorum. Metin Uca diyor ki, *"bir ülkenin kendisi neyse, medyası onun aynasıdır, yani ülkesinden farklı bir medya düşünmenin imkânı yok."* Bunu yazan, 14 yıllık gazeteci. Böyle olunca, yani ülkenin kendisi neyse medyası da odur diyoruz; böylesine karmaşık, değerleri hızla aşınan, değişen bir ülkede medyanın etiği konusundan söz ederken bilimin etiğinden de söz etmek gerekecek. Uca, birçok şey söylüyor; *"deprem öncesi bence iyi bir sınav vermeyen sadece biz değil; iyi bir sınav vermeyen, tüm güçlüklerine karşı deprem haberciliği yapmayan medyanın ötesinde, bu konuda bilgilendirmeyen, gazetecileri yönlendirmeyen değerli hocalarımız, bilim*

adamlarımız diyelim ya da jeoloji bilimiyle uğraşanların da bu konuda eksiği var.” Ayrıca söylediği şeylerden bir tanesi de çok enteresan: “Televizyonlarda ve gazetelerde, özellikle televizyon programlarında hocalarımız, sanki genel jeoloji dersi veriyormuş gibi, depremle ilgili haberler yapıldı” diyor.

Tabii bu bilgilendirme kaosu içerisinde ‘Avrupa Konseyi’nin depremin önceden tahminiyle ilgili Avrupa Etik Kurallarını örnek alarak hükümet, o zaman Sayın Bülent Ecevit’in Başbakanlığındaki Hükümet, bir genelge oluşturdu ve bu genelgeyle Ulusal Deprem Konseyi’ni kurdu. Başlıca görevleri şunlar: Kamuoyuna depremle ilgili doğru ve güvenilir bilgi vermek, kamu yöneticilerine danışmanlık yapmak, depremle ilgili politika ve stratejiler önermek, depremle ilgili araştırmalar için öncelikli alanları belirlemek, deprem etğinin sorunlarını içeren başvuruları değerlendirmek. Konsey, görevine başladıktan sonra, aslında bu görevleriyle ilgili kendisine çok fazla talep gelmedi, böyle bir talep almadı, ama Deprem Konseyi, kendine bir vazife çıkararak bir Ulusal Deprem Stratejisi Raporu oluşturdu ve onu yayınladı. Faaliyetlerine bu çerçevede devam ediyor. 19 Kasım 1004’ten sonra ben Başkanlığa başladıktan sonra, biraz daha aktif bir konuma gelmek için çabalarımız devam ediyor. Türkiye’de deprem araştırmaları konuları ve programıyla ilgili bir rapor hazırladık, bunu da internet sayfamıza koyduk.

Bu arada, son zamanlarda Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’nın yaptığı çalışmalarla ilgili bazı ortak görüşmelerimiz oluyor. Onlar da bize özellikle bu son zamanlarda gelişen çalışmalarla, yasa taslaklarıyla ve bazı yönetmeliklerle ilgili bilgiler, görüş alma konusunda yazılar yazıyorlar. Bunun daha da artarak devam etmesini diliyorum.

Deprem tahminiyle ilgili Avrupa Etik Kurallarından biraz bahsetmek istiyorum. Orada birçok karar var. Onlardan bir tanesi diyor ki, *“Deprem tahmini üzerine çalışan bilim adamlarının profesyonel davranışlarının temel ilkesi dürüstlük olmalıdır. Bilim adamı, yürüttüğü araştırmalar sonucunda, bir depremi önceden tahmin etme noktasına gelirse, aşağıdaki işlemleri özenle yerine getirmelidir: Depremi tahmin etmesine yol açan bilimsel verilen ve yöntemlerin geçerliliğini diğer bilim adamlarına danışarak doğrulamalı ve bağlı bulunduğu veya bünyesinde çalıştığı bilimsel ve teknik kuruluşların üst yöneticilerini yaptığı çalışmalar hakkında bilgilendirmelidir. Bilim adamı, yaptığı tahminleri çalıştığı ülke yetkililerinin dikkatine sunmakla görevlidir. Bilim adamı, depremle ilgili tahminleri hakkında medyaya ve topluma rasgele bilgi vermemelidir.”*

Tabii geldiğimiz bu noktada değerlendirme size ait. Bugün bu işler nasıl oluyor, sizin bu konuda görüşleriniz nasıl, bilmiyorum. Ancak Sayın Nuran Karancı, bir şey ifade etti; dedi ki, *“kaygı düzeyi önemli; kaygı düzeyini öyle bir ayarlayacaksınız ki, bu halkı afetler konusunda ya da konu neyse, o konuda bilinçlenmeye, bilgilenmeye teşvik edecek, ama korkutmayacak.”* Hakikaten bu dozu bilmek çok zor, bunun nasıl tespit ederiz, bilmiyorum. Burada topluma bilgi vermekle görevli olduğumu düşündüğümüz kurum ve kişilere önemli görevler düşüyor, bunlardan bir tanesi de medya. Medya, bu kaygı düzeyinin dozunu öyle bir ayarlayacak ki, örneğin deprem hiçbir zaman gündemden düşmesin, ama yanlış bilgiler de verilmesin ve halk da korkutulup paniğe sürüklenmesin. Buna ek olarak halka televizyonlardan, radyolardan bilgi vermek durumunda olanların temsil ettiği bilim dalları da zarar görmesin. Geldiğimiz bu nokta, bu medyadaki depremle ilgili tartışmalar, bazısı can sıkıcı tartışmalar,

ilgili bilim dallarını biraz yaralar noktaya geldi ve onların inanırlığını etkilemeye başladı. Ondan sonra bir noktadan sonra “jeolog ve jeofizikçi konuşsunlar kardeşim televizyonda” gibi bir noktaya gelmemek de gerekiyor.

Konsey olarak bununla ilgili bir yaptırımımız yok; bir genelgeyle kurulduğumuz için, gerektiğinde bazı yerlere yazı yazıp ya da görüşüp bunun nasıl olması gerektiği konusunda görüşlerimizi iletebiliriz, ama bir yaptırımımız yok. Bu çerçevede, yeni çalışma döneminde Konseyin bir kararnameyle kurulan bir kurum noktasına gelmesi için çalıştık, bir kararname taslağı da yazdık. Ancak mevcut konjonktür ve yapı, bu kararname taslağıımızı şu anda bekletmeyi gerektiriyor.

Ben zamanımız varsa, bir-iki konuya değinmek istiyorum. Biz, Konsey olarak her toplanıp gündemdeki konuları, depremle ilgili olduğunu düşündüğümüz konuları gündemimize alıyoruz, bize gelen yazıları da değerlendirmeye alıyoruz. İmar Yasası, Yapı Denetim Yasası ve Yetkin Mühendislik Yasası’yla ilgili çalışmalar konusunda aslında bize şu ana kadar görüş sorulmadı. Ancak biz, yine kendimize vazife çıkarak bunları gündemimize alıp kendi aramızda görüşüyoruz. Yalnız, şu var: UDK’nın üyelerinin büyük kısmı, bu çalışmaların ya da bu çalışmalarla ilgili bu yasa taslaklarıyla ilgili çalışmaların komisyonların içinde. Keza çok takdir ettiğimiz Deprem Şûrası çalışmalarında da üyelerimizin hemen hepsi, çok değişik komisyonlarda yer aldılar ve önemli katkılar sağladıklarına inanıyorum. O yüzden böyle bir yapı var; Konsey, hem kendi içinde bir antrenman yapıyor, hem de üyeleri dışarıda çeşitli komisyonlarda çalışıyor ve gerektiğinde Konseyin görüşlerini resmi olarak bildiriyor.

Son zamanlarda yine gündemimize gelen zemin ve mikrobölgeleme çalışmalarıyla ilgili konular var. Yeni ve sık sık taslağı değişen İmar Yasası: Martta bir taslak vardı, sonra bir mayıs taslağı var. Martla mayıs taslağını karşılaştırdığımızda, mart taslağında mikrobölgeleme sözcüğünün yer aldığını, ama mayıs taslağında mikrobölgeleme sözcüğünün İmar Yasası Taslağı’nda kaldırıldığını gördük. Afet haritaları kavramı ve mikrobölgeleme kavramları, bu konular üzerinde biz kendi görüşlerimizi belirlemeye çalışıyoruz. Ancak mikrobölgeleme sözcüğünün tanımının neden İmar Yasası’nın son taslağından kalktığını bilmiyoruz. Biliyorsunuz, şu anda geçerli olan imar planlarına esas jeolojik ve jeoteknik etütler tanımı var. Mayıs tarihli yeni İmar Yasası Taslağı’nda bu tanım hatırladığım kadarıyla yok, onun yerine afet haritaları, yani planlamaya esas alınacak, taban teşkil edecek haritalar, olarak yer alıyor. Mikrobölgeleme kavramı bu anlamda yok. Aslında Ulusal Deprem Konseyi olarak görüşümüz, mikrobölgeleme tanım ve kavramının İmar Yasa Taslağı’nda yer alması; çünkü afet haritaları kavramı, mikrobölgelemeyi tanımlamıyor. O konuda da görüşümüzü Bakanlığa iletceğiz.

Zemin ve temel etütleri rapor formatıyla ilgili çalışmalar devam ediyor. Üyelerimizden katılımlar oldu, üyelerimiz görüşlerini bildiriyor, o komisyonlarda çalışıyor. Ancak orada da özellikle dikkatimizi çeken şeylerden bir tanesi, bu zemin etütleri konusu ki, ilgili meslek erbabı arasında çok derin tartışmalara, mesleki şovenizmin öne çıktığı tartışmalara yol açıyor, bundan son derece rahatsız. Yönetmeliklerin kimin neyi, ne işi nerede yapacağını tanımlamasına tamam, ona bir diyeceğimiz yok belki, ama bir zemin etüt çalışmasında, temel etüt çalışmasında çıktı raporun içinde kim ne yaparsa yapsın, çıktı raporun ilgili meslek erbabının ortak imzasıyla sunulması ve bunun bir şirket altında yapılması, bu şirketin akredi-

te edilmiş olmasını benim şahsi görüşüm bu, bunun böyle olması durumunda, ilgili meslek erbabı arasındaki belki bazı gereksiz tartışmalar da son bulacaktır. Dolayısıyla zemin etütlerinin akredite edilmiş şirketler tarafından yapılması, hatta orada çalışanların, çıkacak olan Yetkin Mühendislik Yasası uyarınca istihdam edilmesi ve raporların ortak imzayla çıkması ve bunun dikkate alınmasını da belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE-

Teşekkür ederim Sayın Hocam.

Tabii Sayın Eyidoğan'ın bu son söylediklerini tartışmak lazım. Bizim ülkemizde mühendislik-mimarlık alanı dahil olmak üzere, her sektörde, her insan grubu, grup veya birey olarak her şeyi biliyor ve her şeyi yapıyor, özellikle bizim mühendis kesimi açısından da bu böyle, hepimiz her şeyi biliyoruz ve her şeyi yapıyoruz, uzmanlıklara olan saygının ortadan kalkmış olması, en azından azalmış olması belki de, bu sadece farklı disiplinler açısından değil, aynı disiplin içerisinde farklı yetkinlikte olan meslektaşlar açısından da böyle. Umarım yapmış olduğumuz çalışmalarla, yasal, yönetsel, kültürel, teknik çalışmalarla bu konuyu tekrar geriye döndürür ve yerli yerine oturturuz diye düşünüyorum. Ben Oğuz Hocamın 5 dakika içerisinde bitireceğine eminim.

Buyurun Sayın Gündoğdu.

Yrd. Doç. Dr. Oğuz GÜNDOĞDU
(TMMOB İkinci Başkanı)-

Teşekkür ederim Başkan.

Hemen şöyle başlayayım, şu Körfez meselesi, doğru isimlendirmezseniz 100 yıl sonra Bandırma Körfezi sanabilirler, dikkat etmek lazım, onun için usüllere uymakta fayda var.

Türk Mühendis ve Mimar Odalarının belli bir misyonu var; devrimci, demokrat kimliği, yurtsever kimliği var, aydın kimliği var, ülke çıkarları doğrultusunda hareket eder, bu misyonu ifade ediyor. Mühendislik ve mimarlık çalışmalarını değerlendirci misyonu çerçevesinde ve söyleyeceklerini söyler. Onun için bizim tavrımızı bazen yöneticiler kolaycı bir tavırla “bunlar ideolojik, bakıyorlar veya “politika yapıyorlar.” diyerek küçümseyici tavır alırlar. Sanki politika yapmak kötü bir şeymiş gibi. Böyle söyleniyorsa, buna aldırma, bu iyi bir şeydir; ülkesini sevmek, aydın olmak, devrimci olmak, demokrat olmak çok iyi bir şeydir. O yüzden meseleye biz bu açıdan bakarız. 247 bin tane üyemiz var, 23 tane odamız var, -herkes kurumundan bahsettiği için söylüyorum, çoğunuz mühendissiniz, ama olsun- ayrıca 100'e yakın da mühendislik disiplini var. Çünkü YÖK bize sormadan habire onaylıyor yeni mühendislik ünvanlarını onaylıyor, böylece TMMOB olarak başımız derde giriyor, “hangisini hangi odaya katacağız diye”.

Sorun şu aslında: İyi bir durum tespiti yapmadan, iyi bir çözüm bulmanız mümkün değil. Durum tespiti yaparken -açış konuşmamda da biraz değindim, biraz açayım, problem de oradan kaynaklanıyor- objektif olmanız gerekiyor, Türkçe'siyle nesnel. Nesnel olursanız, iyi bir veri toplarsınız ve o veriye göre de iyi bir değerlendirme yapmanız mümkün. Bu aşamadan sonra bilgi ve beceriniz çok önemlidir. Bu bilgi ve becerinizi de oluşturup çözümü önerdiğiniz zaman, elbette ideolojik çözüm yapmak zorundasınız. Yapmıyorsanız, kimliğiniz yok bana göre, bilim felsefesi de böyle söylüyor; çünkü bireyciyseniz, ona göre çözüm önerirsiniz, sol eğilimliyseniz, dünyaya başka bir gözle bakıyorsanız, başka çözümler üretiyorsanız, başka türlü öneriler önerirsiniz. Bunların hepsi toplumun refahı için değil mi; insanların özgürlükleri, insan hakları için değil mi her şey, iyi bir yaşam için değil mi? Öyle olunca, buna böyle bakmazsanız, sorun çıkar. Türkiye'nin geçmişini sanal olmamak kaydıyla, yine nesnel olarak araştırdığınızda, bunları göreceksiniz ve bunları yürekli olarak söylemeniz gerekiyor. İşte Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği yöneticilerinde bu özellik var. Bu özelliğin devam etmesi ve Türkiye'de böyle bir örgütlülüğün devam etmesinde de son derece büyük fayda var.

En büyük sorunlardan bir tanesi de şu: Planlamalara halkı katamıyoruz. Ondan sonra halk bunlara çeşitli nedenlere itiraz ediyor. Bu, Türkiye'nin kentleşmesinde, yapılaşmasında, önlem almasında, depremlere karşı önlemlerin geliştirilmesinde, planların geliştirilmesinde, her konuda var. Mesela Avcılar'daki o geçidi yaparken sordular mı Avcılar halkına; yok, yapıyorlar. Saçma sapan bir inşaat oluyor şu anda orada, ipe sapa gelmez, ne mühendislik var ortada, ne mimarlık var, hiçbir şey yok, katrilyonlarca lira para harcanıyor. Sordular mı; yok, sormadılar, yapıyorlar. Şirinevler'deki geçitler, hepsi tıkandı. Çünkü halk "niye metro yapmadınız?" diyecek, "metro istiyorum" diyecek. Ulaştırma Kongresi'nde 2 saatte geldim ben Beylikdüzü'nden, yaşayan bilir bunu. Sormuyor, sormadığın için de birisi karar veriyor, yürütülüyor, ondan sonra sorunlar, fazla harcamalar...

Baktığınızda, önünüze ne geliyor? Bu sefer dışarıdan size müdahale etmeye başlıyorlar. Bunların başında Dünya Bankası, IMF, bunlar başlıyor. Biz de IMF'ye karşı haklı gerekçelerle tavır alıyoruz, "bunlar yine böyle konuşuyorlar." diye hafife alıyorlar. Halbuki bakalım işin içine, bu paralar bize bedava mı veriliyor? Hepsi kredi. Peki, nasıl ödeyeceğiz geriye? Hele bir de bunları yerli yerinde harcamıyorsak ne yapacağız? O zaman başımız belada, o zaman 322 milyar dolar borç, o zaman size her şeyi yaptırırlar. Dünya Bankası, -Sayın Murat Bey söyledi, yani biraz değindi, ben daha açık söyleyeyim- katkıyı sağlasın, ancak hizmet amaçlı olsun ticari kaygılar taşımasın, bütün dünyada yaptıkları gibi bazı şeyleri de ve bize bıraksınlar, önceliklerimizi biz seçelim. Bu kabiliyette değil mi bu ülke, bu ülkenin mühendisi, şehir plancısı, mimarı yok mu? Bunlara karşı durmak gerekir. Biz bunları söylüyoruz işte.

Bu konuya girmişken söyleyeyim: Bir de Türk Mühendis ve Mimar Odalarının ana yönetmelikleri, yasaları gereği mesleki eğitim görevi var. Sayın Bursa dedi ki, "mühendisleri eğiteceğiz." Kanunen bu hak bize verilmiş durumda, meslektaşlarımızın eğitimi anlamında söylüyorum. Zaten denetimden biz bunu anlarız, hep gidip bir belediyeyi denetlemek gibi algılanıyor, belediyeler onun için karşı çıkıyor. Hayır, biz meslektaşımızı denetlemek istiyoruz, doğru iş yapıyor mu, yapmıyor mu? Yapıdan yalnız inşaat mühendisleri sorumlu değil, başat sorumluluk onlara ait, ama yerbilimlerinden, çevresinden bütün mühendislerin çalıştı-

ğı bir konu. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği soruna böyle bakıyor. O yüzden bu konuda karşılıklı görüşmekte fayda var diye düşünüyorum.

Bir de bürokraside gördüğümüz çok iyi bürokratlar var Türkiye’de. Yani dışarıya doğru baktığınızda, hep en uzmanlar dışarıda, bizde bir şey yok. Mikdat Kadıoğlu’da söyledi, o benim çok iyi arkadaşım, ama yeri gelmişken şunu da söyleyeyim: 17 Ağustos’ta havai fişek atarsanız, sizi de orada yakarlar, havai fişegin ateşleyicisi olarak kullanırlar. Çoluk çocuğunu kaybetmiş, havai fişek atacağız; burası Türkiye. Orada ne atıyorlar havaya, biliyor musunuz? Her 17 Ağustos’ta balon atıyorlar, çocukların ismini, anne babaların ismini yazıp balonları göğe atıyorlar saat 03.02’de. Oralara gitmek lazım, gitmeden Türkiye’nin halini algılamak çok zor.

Herkesin becerisi kendine ait; federatif bir devlet için olan FEMA onların olsun, mükemmel çalıştırıyorlar. Onlardan bilgi almayacak mıyız; elbette alacağız, ama bizim de geleneklerimiz var. Hakikaten afete müdahale ve sonrası anlamında son derece başarılıyız. Eksiklerimiz yok mu; diz boyu, bu eksikleri en çok eleştirilerden biri de benim. Nedeni; karşımızdaki risk çok büyük, ona karşı mücadele etmek için çok daha ciddi bakmamız lazım bu işe. Bu yüzden anlayış meselesi önemli. “Çek, sürün, otur, yat” “cenin pozisyonu” özellikle, bu kötü icatlara, çıkışım yaklaşım felsefesinin farklılığındandır, insanların son ana kadar mücadele etmesini istiyorum. İnsana “yatın” diyorsunuz, “avize var tehlikeli” dedi Mikdat, ondan sonra “sürün, otur onun altına” diyor. Nasıl olacak bu? Hem avizeyi tehlike olarak ifade ettiniz, altında da “çok, sürün, otur” diyorsunuz. Mücadele edeceksiniz mücadele, bunun yolu yok başka. O avizeden kaçacaksın, o duvar yıkılırsa oradan da kaçacaksın. Yok hayat üçgeni, bilmem neler... 30 yıldır bina gördük, her bina kendine özgü yıkıldı. Bunlar hep aynı noktalarda durduğum şeyler, karşılığını göremiyoruz bu ülkede.

Sanal mı konuşacağız, gerçeği mi konuşacağız? Gerçeği konuştuğumuzda, 17 Ağustos’tan sonra oluşan birçok sivil hareketlerin bugün yüzde 95’i yok. Bunun nedenlerini araştırmak işte akademisyenlerin işidir, neden böyle bu toplum? Ceninde bırakırsan böyle olur tabii. Canını kurtarmak için bir ara saldırdı her tarafa insanlar örgütlenmeye çalıştı, sonra baktı, birileri dedi ki, “boş verin, biz hallederiz her şeyi”, herkes kenara çekildi. Önüne olmaz şeyler koydular, yapamayacakları şeyleri koydular.

Bir de duydum, Fatih Projesi çıktı, Fatih birinci dereceymiş. 17 Ağustos Depremi’ne baktığınızda, can kaybı ve yıkımlarla Avcılar’dan daha önemli bir ilçe yok. Neden Fatih? Bilinmez, izah edilemiyor, ama hocalarımız da bunu savunuyor, “Fatih’te şöyle zemin var.” Avcılar’da ne oldu peki? 33 bina yerle bir, 300’ün üzerinde can kaybı, inanılmaz ağır hasar. Şimdi nasıl oluyor da bir varolan olguyu Fatih olarak değiştirip burada sunuyorsunuz? Bu bir etik meselesi işte. Boynumu kesseler söyletmezler bunu, hele o bilgi varken, ama söyleniyor. Söyleniyorsa, biz de o zaman TMMOB olarak düşünmeye başlıyoruz, “nedir bunun altında yatan?” diye.

Örneğin eğitim konusu büyük bir sorundur bu olguda, değinildi, anlatıldı. Peki, bunların akreditasyonu, yani geçerliliğini yapacak bir kurum var mı; yok. Neden yok; “5,5 yıl geçmiş...” 5,5 yıl değil, 1939 Erzincan Depremi’nden itibaren düşünelim, yıllar geçmiş, neden çıkmamış böyle bir kurum, o kadar iyi geleneklerden gelen şeyleri niye kristalize edememiş-

ler? Çünkü yabancılardan öğrenme 1950'den sonra başlamış, her şeyi başkalarına bırakmış da onun için. Bunun gereklerinin yapılması yine politik ve siyasi bir görüş açısıyla mümkün. Oralara bırakmışsın her şeyi, gazocağı bile oradan gelmeye başlamış, bu işi bırakmışsın. İşte burada da şimdi aynı şeyleri söylüyoruz, yani sivil savunmanın eğitim akreditasyonu almasından daha doğal bir şey olabilir mi? Arama kurtarmaya kilitlediler sivil savunmayı. Alsın işte, eğitimi akredite etsin. O zaman her üniversite her kurum kendine özgü bir şey üretiyor, bir yerden bir şey bulan, onu kalkıyor, “ver şu kadar para.” seni eğiteyim diyor. Bizler bu meseleyi hizmet açısından değerlendiriyoruz, ticari bir boyutu olduğu aklımıza bile gelmiyor. Deprem konusunda ben eğitim vereceğim, ver 100 milyar lira diyeceğim; böyle şeylerin biz sürekli karşısındayız. Hizmet karşılığında elbette alsın, ticari boyut olmaması gerekir. Bizim karşıtlıklarımız burada başlıyor, bunu iyi algılamak lazım.

Sayın Deprem Konseyi Başkanımız söyledi, bence bunun içinde çok konuşulması gereken sorunlar var, ama kısaca bir şeye değinelim, bu biraz benim de içinde bulunduğum bir şey. Bir kere medyanın içinde çok değerli insanlar var, olağanüstü muhabirler işini bilen çok kültürlü editörler var. Sorun medyanın yönetim tarzında, o kuruluşun yönetim tarzında, sistemle alakalı bir sorun, patronajlıkla alakalı bir sorundur. Bunu görmeden, “medya işte ne bekliyorsunuz” diyorsanız, kesinlikle yanılıyorsunuz. Ben onlarla çok olaylar yaşadım birlikte, ben içeriden gördüm durumu. Ben de öyle düşünüyordum, ama şimdi öyle düşünmüyorum. Medyada çok değerli insanlar var, bütün bizim dallarımızda olduğu gibi çok mükemmel insanlar var. Sorun başka bir şey, ona karşı çıkmak lazım. İşte etik denilen şey bu. Etik anlayış da nasıl algılanır bilmiyorum, ama yine felsefe kitaplarında şöyle der özet anlamda: Etik yaşanarak kurallaşır. Yani Milli Eğitim Bakanlığı'nın yazdığı gibi, “ben etik kuralları yazdım, bunu uygula” ile etik olmaz, böyle bir şey yok. Ama bizde böyle yapılıyor, niye? Birişi, “yaz” diyor, o da onu yazıyor. Böyle bir şey yoktur, etik, kurallar yaşanarak ortaya çıkar, o doğrulandığı zaman, siz yönetmelik veya yasaya çevirebilirsiniz onu, yaşanması önkoşuldur etiğin.

Açıklamalara gelince, kamusal alandan bir bakış özelliğimiz var. Hem üniversite personeli olarak, hem de TMMOB'nin bir görevlisi olarak kamu alanından bakarım meselelere. Eğer Adapazarı'nda halk ve belediyesi 8 kat istiyorsa, ben “hayır” derim, çünkü “teknik bir veri, buna uygun değildir.” O zaman halkın karşısına çıkmış gibi oluyorum, değil mi? Çıkarım, niye çıkmayayım? İkinci bir özelliğimiz daha var: “Bunu medyada da sürdürmek zorundasınız.” Buna katılmıyorum. Zaten Emin Hoca biraz o korkunun algılama şiddetinde buna değinmeye çalıştı, ama ne kadar algılandığını bilemiyorum veyahut da ben yanlış algılamış olmayayım. Hiçbir olgu, hiçbir travma, o konunun ne olduğunu bilmeden ve üzerine gitmeden çözüldüğünün bir tane örneğini getirsinler bana, mümkün değildir. Yani biz de boş durmuyoruz ki, okuyoruz; tıp fakültemiz var, bir sürü hocalarımız var, onlarla konuşup duruyoruz bunları. Yani “insanların kafasında sorun yaratıyormuş.” Yok, böyle bir şey, yani üzerine gitmediğiniz hiçbir korkuyu yenemezsiniz. Benim Nuray Hanıma sorduğum soru şuydu: “Bir deprem uzmanıyla beraber hazırladınız mı anketleri?” Bursa'da inşaat mühendisleri çalıştığını ifade etti ki, Nuray Hanım bu konularda gerçekten çok özverili çalışan bir hocamızıdır, biliyorum, ama yine bir eksiklik var. Bir deprem olgusunu bilmeden depremle ilgili bir travmayı sonuçlandırmak, psikolojiyi sonuçlandırmak son derece güç, değil mi? Deprem devam eden bir olay, -öbür travma, kaza oldu, bitti- deprem devam eden bir olgu, beklenti var, korku var, endişelerin sürekliliği var.

En son belediyeden de bir-iki söz söyleyeyim. Belediyeden burada sadece teknik eleman olarak görev yapan arkadaşlarımız var, onun dışında yetkili bir tane insan yok. Bunlar her şeyi biliyor bana göre, gerek duymuyorlar dinlemeye, bilgilenmeye. Peki, ondan sonra belediyeye trafik dahil, bir sürü yetkileri verecekler, depremde önemli aktörler haline gelecekler, nasıl yapacaklar bunları? Bir AKOM'u kurmakla mı olacak bu iş acaba?

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE –

Ben de teşekkür ederim Sayın Gündoğdu.

Evet, söz sizin. İki dakika hem soru sorabilirsiniz, hem katkı sağlayabilirsiniz. Olabildiğince çok arkadaşımız söz alırsa yararlı olur diye düşünüyorum.

MEFTUN GÜRDALLAR

(TMMOB İl Koordinasyon Kurulu Sekreteri, Makine Mühendisi)-

Ben tüm katılımcılara ve salonda ilgiyle izleyen herkese düşünceleri için bir soru yöneltmek ve somut bir sayı üzerine konuşmak istiyorum: 99 depreminden sonra, hem de 4 yıl sonra bir olayla karşılaştım. Bir belediyemizde, o belediyeye daha önceki yıllarda iş yapmış bir mimar arkadaşımızın imzası, adı, adresi, kaşesi kullanılarak 253 tane sahte proje ortaya çıkartılıyor ve bunun ortaya çıktığı tarih, 99 depreminden 4 yıl sonraydı, başlangıcı da 5 yıl geriye gidiyor. Toplam 9 yıl içerisinde, yani deprem olana kadar 4 yıl bu işleyiş yürümüş, ondan sonraki 5 yılda da o belediyede sahte proje yapılmaya devam edilmiş. Bu tesadüfen bir ihbar üzerine bir belediyede ortaya çıktı. Sonra Odamızca kontrolü esnasında birçok belediyede birçok sahte projenin yapılmaya devam ettiğini gördük.

Sorum şu: Sayın Bursa, Başbakanlıkta filan mühendislerin eğitiminden vesairenden bahsetti, birtakım fonlardan bahsetti. Oğuz Hocam da bu fonların perde arkası konusunda görüşlerini ifade etti, Oğuz Hocama katılıyorum. Yeteri kadar borcumuz var, aldığımız her kuruluş krediyi çok ciddi biçimde değerlendirmemiz ve çok ciddi işler yapmamız lazım. Yanlış işler yaparsak, aldığımız her 1 lira, bize 3-5 lira geri ödemek zorunda kaldığımız bir yük getiriyor. Özel olarak belediyeler için konuşuyorum, ama tüm konut kurumlarının bulunduğu işte odaların da olmak üzere sorumluluğu vardır. Bu süreç içerisinde kamunun veya devletin odalara tanımladığı tartışmasız yürüyen tek görev, sicil tutma görevidir; üyelerinin sicilini tutar, hangi üyesi hangi işi yapar, hangi projeyi yapar veya uzmanlığı nedir, hangi alanda bilgi biriktirir.

Biz bu sicili tutabilmek için mevcut mevzuata göre proje denetimi yapmaya çalışıyoruz. Projeye ek olarak sicil kurum belgesi veriyoruz, belediyeler bu sicil kurum belgelerini inşaat ruhsatı haline getiriyor. İnşaat ruhsatları veya kullanım izin belgelerinin ekinde bu bilgileri odalara geri döndürmesi gerekiyor ki, bizler de üyemizin sicilini tutmaya devam edebilelim. Halbuki, örneğin, İstanbul'da 2003 yılında İtfaiye Müdürlüğü, 28 000'inin üzerinde yapıya olur vermişken, Makine Mühendisleri Odası denetiminden geçen proje sayısı 4 bin civarında. Yani bu 24 000 civarında proje, Makine Mühendisleri Odası'nın denetiminden geçmeden belediyeden olur almış. Bu sayılar İstanbul'daki yapılarının yüzde 70'inin kaçak olduğunun sıkıntılarıyla vesaireyle birleşiyor. Hemen bir taraftan yıkımlar başladı, mesela

biraz popülizmden kurtulup yıkım yapıyor belediyeler bu arada. Bir taraftan da kaçak yapılar devam ediyor. Ben Boğaziçi'nde oturuyorum, Boğaz'da kaçak yapılar gözümün önünde yapılmaya devam ediyor.

Tüm bunlara rağmen, nasıl bir konsensüs sağlamamız lazım ki, yapılar, artık güvenli yapılar haline gelsin? Güvenli yapıları oluşturmak için kimi nasıl eğiteceğiz? Tamam, bizim meslekiçi eğitim çalışmalarımız var, TMMOB olarak mühendislere meslekiçi eğitim ve sertifikalandırma çalışmaları yapıyoruz. Yetkin Mühendislik Yasası çıkartılması konusunda tartışmalar devam ediyor, yakın zamanda sonucu alınacak. Ancak bir genel mutabakat, bir konsensüs yok halen ortada. Bu konsensüsün sağlanması için örneğin, valilikler, İçişleri Bakanlığı tüm belediyelere bu konuda yazılar çıkarmışken İstanbul'daki 73 adet -32 ilçe ve 41 adet il- belediyeden sadece 15'i sicil durum belgelerinin bilgilerini geri besleme olarak odalara gönderiyor. Biz belediyelere Oda olarak bir şey anlatamışken, nasıl bir konsensüsle İstanbul'u depreme hazırlayacağız?

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE –

Teşekkür ederim Sayın Gürdallar.
Buyurun.

GÜLŞEN KÖSE

(Karayolları Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği)-

Yalnız daha önce Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Baş Hukuk Müşaviri Doç. Dr. Veysel Baş-tüne az önce ayrılmak zorunda kaldı.

CEMAL GÖKÇE –

Evet, Ankara'ya gitmek üzere saat 20.00'de uçakları kalkacağı için ayrılmak zorunda kaldılar ve selam bıraktılar.

GÜLŞEN KÖSE

Önce Sayın Hocamın bana verdikleri notlarını kısaca okuyacağım, sonra da kendi görüşlerimi aktarmak istiyorum sizlere. Önce Sayın Hocamın notlarını hızla okuyacağım.

Mesleğimizin sadece teknik yönü mü var, hukuki yönü yok mudur?

Nüfus vesaire kayıtlar ne olacak?

Yönetmelik hazırlanıyor, fakat hukukçu var mı? Benim bildiğim kadarıyla yok, en azından bu toplantıda yok.

Deprem Şûrasında da söylenildi, fakat hangi değişiklikler yapılacağı belli değil.

Teknik üretim kuruluşlar arasında kopukluk var. Teknikçiler hukuk bilmiyor, hukukçular da teknikçi çağırıyor gibi bir iletişimsizlik var.

Borçlar Kanunuyla ilgili bir taslak hazırlanmıştı geçtiğimiz günlerde. Burada sözleşme dışı sorumluluk zımanışımı 20 yıla çıkartılıyor.

Bu konudaki Yargıtay kararlarına bakıldı mı?

Almanya'da haksız fiil sorumluluğuna ilişkin zımanışımı süresi 30 yıldan 3 yıla düşürüldü. Oysa biz bunu 20 yıla çıkarıyoruz.

Yargıtay 1 yıllık haksız fiil zamanasını süresinin başlangıcını, zararın doğduğu andan itibaren başlayacağını kabul etmiş ve Ceza Genel Kurulunca 2002 yılında yayınlanmış kararda, binanın deprem sonucu yıkıldığı tarihte sorumluluğun başlayacağını kabul edilmiştir. Hocamın size bu notunu kısaca okuduktan sonra kendi görüşlerimi arz etmek istiyorum.

Gerçekten güzel bir sempozyum. Ben kendi mesleğim adına söylemek istemiyorum, ama herhalde şu anda tek hukukçu benim, ikincisi ayrıldı; varsa bilemiyorum, ama burada olmasını büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Özellikle bir yönetmelik hazırlanırken hukukçunun olmamasını da biraz esefle karşıladığımı iletmek istiyorum. Çünkü bir metin hazırlayıp bu metnin adına yönetmelik dediğimizde sadece adı yönetmelik oluyor, içeriği yönetmelik olmuyor. Son 10 yılda ve özellikle son 5 yılda yapılan yönetmeliklerin hukuk tekniği anlamında yönetmelik niteliği taşımadığını görüyoruz. Bu da bize çok yeni ve önemli hukuksal çıkmazlar getiriyor. Evet, sürekli diyorsunuz ki “biz bürokratik engellere takılıyoruz, biz hukuksal sıkıntılar yaşıyoruz” Bu şekilde yasaştırmalar yaptığınız sürece bunlar artacaktır. Neden artacaktır? Şu andaki Deprem Yönetmeliği adındaki metin ve şu anda hazırlanmakta olan metin, hukuk tekniği anlamında yönetmelik niteliği taşımayan metinlerdir. Şu anda da yol ve mühendislik yapıları Deprem Yönetmeliğinde ya da Afet Yönetmeliğinde çalışıyorum, ama o da nitelik olarak yönetmelik niteliği taşıyor. Yakında “her şeye itiraz ediyorsun” diye herhalde beni komisyondan atacaklar.

Bizde şartnameler yok. Şartname hazırlayıp ve bunu yaşayan hukuk içerisinde sürekli değiştirip yenileyerek sağlamak yerine biz içeriksel anlamda bir şartname yapıp onun adına kanun, kanun hükmünde kararname ya da yönetmelik gibi beğendiğimiz bir ismi koyarak işi çözmeye çalışıyoruz. Bizim beğendiğimiz ismi onun üstüne yazmak, hukuksal anlamda çok büyük zararlara yol açacak ve bu zararları birlikte yaşıyoruz, en fazla da hukukçular yaşıyor.

Bir yönetmelik dediğimizde bu sadece bir metin değildir. Orada bir sürü formül var, bunların hiçbirini anlamıyorum, anlamam da gerekmiyor. Bir yönetmelik yaptığınızda birinci olarak bu hâkimin önüne gelecektir ve hâkim hukukçudur, mühendis değildir. Okuduğunda o metni anlaması lazım. Bir yönetmelik çıkarttığımızda bunu ülke çapında çıkarıyoruz, Bunun ülkesel anlamda mühendis olmayanlarca da, hatta okuma yazması olmayan insanlarca da anlaşılabilir olmasını sağlamak zorundayız. Dolayısıyla lütfen, şu hazırladığınız metnin ismine şartname deyin, bunun değişikliği de kolay olsun, güncel olsun ve yaşasın. Bir kanun yapıp statikleştirin, onun değişikliğini yapmak zorunluluğunu getirin ve hukukçular açısından da bir deprem yaratmayınız lütfen.

Genel olarak konuşmalarda şu söylenildi: Efendim, geçmişe bakmayalım denildi. Hatta bir hocamız “arka aynaya bakarak araç kullanılmaz” dedi. Evet, geçmişe yüzümüzü dönmemeliyiz, ama geçmişe tekrarlamaktan da lütfen ders almalıyız. Geçmişte yapılanlar yapan insanların yanına kâr kaldı. Geçmişte bu binaları denetleyen mühendisler, bu binaları inşa eden mühendisler nerede? Niçin bunların hesabını vermiyor? Bu insanlardan biz bunların hesabını sormadığımız sürece aynı şeye devam edecekler; çünkü hiçbir yaptırımla karşılaşmıyorlar.

Bizim kanun metinlerinde aradığımız en önemli husus şudur: Sorumluluk taşıması, bir müeyyide öngörmesi ve yaptırımların yer almasıdır. Ben şu yönetmelikleri incelediğimde bunların hep teknik hususları incelediği ve buna aykırı davranışların cezalandırılmasına ya da düzenlenmesine ilişkin hükümlerin yer almadığını görüyoruz. Çünkü bunları hep teknik arkadaşlar hazırlıyorlar, “bunu yapmazsanız şöyle bir yaptırımla karşılaşsınız” türünde maddeler eklemiyorlar ve bunun yasal prosedürünü, mahkeme düştüğü anda ne yapılacağını, kimin hangi durumdan ne kadar sorumlu olacağını yazmıyor. En önemli eksiklik bu, yani yönetmelik niteliği taşımıyor, bu kanunsal bir metin değildir denilmesinin temel nedenlerden biri, bana göre örneğin arkadaşlar hep dediler ki, Karayollarında bir köprü şartnamesi yok, biz eş notlarını alıyoruz. Neden eş notları İşte Amerika Mühendisler Odası’nın yayınladığı ve sürekli güncellediği bir metin. Niçin benim ülkemde, benim mühendis odalarımın ya da mimar odalarımın benzer şartnameleri yok, çok üzüldüm ve şu anda biz bunu hazırlayamaz mıyız? Hayır denildi. Niçin, çünkü bunu hazırlama çalışmasındaki insanlar bunun adını yönetmelik diyerek zorlamazlar. Yönetmelik olamayacak şeyleri yönetmelik diye yazmaya çalışıyoruz.

Otokontrol sistemi gelmelidir. Her oda kendi personelini ve kendisine kayıtlı olan üyeleri denetlemelidir. Örneğin, bir mühendis, böyle bir hatalı bina yapmış ve gerçekten teknik bir sorumluluğu varsa, o kişi artık bu işi yapamamalıdır. Oysa bizde meslekten men cezasını kırk yılda bir bakarsınız ya bir kişi için uygulanmıştır, o da çok çok büyük bir suç işlemiştir. Yani bunların düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir de şu var: İnsanları hukuk korumaz, hukukun uygulanması korur. En iyi kanunu yapıp uygulamadığımız sürece hiçbir sonuç alamazsınız. Dolayısıyla en önemlisi normal kuralların uygulanabilirliğinin sağlanmasıdır.

Bir de hukukçu olarak bizim en büyük yaramız depremde, nüfus kayıtları silindi, tapu kayıtları yok oldu, çok önemi mülkiyet sorunları çıktı. Sosyal güvenlik velayet, vesayet ve diğer sorunlar ortaya çıktı. Biz sadece binaları güçlendirmek için mi çalışacağız? Bir deprem öngörüyorsak, sosyal yaşam ve hukukla ilgili önlemleri almak zorundayız. Örneğin, bir deprem olduğunda bütün mülkiyet kayıtları silindi veya yok oldu. Örneğin, bunların bilgisayar ortamına aktarılması ve başka merkezlerle ikincil çalışmaların tutulması lazım. Orada batan mahkemelerde devam eden davalar, alacak-borç ilişkileri vardı. Sadece bankalar kendilerini bu konuda koruyabildiler, çünkü genel merkezlerinde bilgisayar sistemleri vardı ve devletin tek yaptığı şey kredilerin ödenmesinin ertelenmesiydi. Peki, kredi dışındaki hukuksal işlemler ne oldu? Bu konuda gerçek anlamda işlem yapılmadı ve bizim hukuk sistemimizde her şeyin bir süresi vardır. Örneğin, bir bononuz varsa, bunu belli bir süre içerisinde mahkemede aramak zorundasınız. Biz bu tür önlemleri almakta, gerçekten hukuk boyutunda çok yetersiz kaldık.

Bence şu önemlidir: İnsanların canını kurtarmak varken, insan bonosunun derdine düşemezdi. Ama hukukta çok önemli. Çünkü canınızı kurtardıktan sonra diğer hususlara bakmak zorundasınız.

Söylenilecek çok şey var, ama lütfen bundan sonra tabii ki depremin sadece teknik ve bina yönünü değil, lütfen hukuki yönündeki diğer hususların da inceleneceği ve sempozyumlara konuşmacı olarak katılmamızın sağlanacağı şeylerin yapılması temennimizdir.

Efendim, teşekkür ediyorum.

CEMAL GÖKÇE –

Teşekkür ederim. Farklı bir boyut getirdiniz. Bu söyledikleriniz de kayda alınıyor; yararlanacağız. Sağ olun.

Murat Hocam; buyurun.

Prof. Dr. MURAT BALAMİR-

Ben, Murat Sungur Bursa'ya açıklamaları için teşekkür etmek istiyorum ve yararlanmak için sorular sormak ihtiyacını duyuyorum.

Siz bu projelerin belirlenme süreciyle ilgili bir konudaki ya da projeyle ilgili bir değerlendirme kriterlerine başvurmuş olduğunuzu anlıyorum. Kamu yapılarında öncelik sıralamasıyla ilgili açıklayıcı birkaç şey söylemek ihtiyacını hissediyorum. Avukatımızın etkisi altındayım hâlâ bu yüzden hızlanacağım.

Birincisi, bu sürece ben geçmişte de girmiş bir hocayım galiba. İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına katıldığımı hatırlıyorum ve projelerin belirlenmesi için Dünya Bankası'yla yapılan tartışmaları hatırlıyorum. Orada ısrarla benim ileri sürdüğüm İstanbul için en önemli projelerden birinin sanayi kesimini ayakta tutabilecek projelere öncelik vermektir. Sanayiye yaşatabildiğimiz ölçüde İstanbul kendini en kısa zamanda toparlayabilecektir. Sadece kayıplarımız orada azalmakla kalmayacak, rekabet dönemini de bu kadar hızlı ve etkili yapabilecektir. O yüzden sanayi en öncelik tanımamız gereken konulardan biriydi diye düşünüyorum.

Ben Dünya Bankası yetkililerinden hiçbir olumlu ve de haklı bir karşı gerekçe duyamadım. Yine üç toplantıdan sonra ben orada daha fazla istenmediğimi de hissettiğim için ayrıldım. Bu süreç nasıl yaşandı bunu çok merak ediyorum. Doğrusu bu projeler nasıl belirlendi? Çok mutlulukla anlıyorum ki, artık Dünya Bankası projesi değildir, Türkiye Cumhuriyeti'nin projeleri olmuş bunlar. Öyle olduğuna göre herhalde Türkiye Cumhuriyeti'nde bugüne kadar yapılmış olan depremle ilgili ve araştırmalarla ilgili, yapılması gereken projelerle ilgili tüm diğer çalışmalar, bu çalışmaları yapan kuruluşlar ve kişilerle yine herhalde görüşmeler yürütülmüştür.

Bu konularda Türkiye üç tane Ulusal Rapor hazırladı. Ulusal Deprem Konseyi diye bir hâkim grubu var, başka grupları var. Yine Başbakanlığın bizzat kurmuş olduğu bir kuruluş var. Bunlarla nasıl ilişkiler yürüdü, ne gibi projeler belirlendi; doğrusu bunu çok merak ediyorum.

İkinci konu, İstanbul'daki kamu yapılarıdır. Kamu yapıları özellikle deprem sonrası acil durumda ihtiyaç duyacağımız öncelikli olarak hastaneler gibi yapılardır. Bunların güçlendirilmesi konusu elbette çok önemli. Sadece yapı birimleri açısından da değil herhalde? Çünkü acil durum yönetim konusu, bu acil durum görevlisi tesislerin işletilmesi biçiminin de acil duruma uyarlanmasını gerektirmekte. Bu başlıbaşına bir iş ve senkronize edilmesi gerekiyor öbür konuyla birlikte.

Bunun yanı sıra İstanbul Deprem Master Planı içinde hazırlayıp örnek olarak göstermeye çalıştığımız gibi bunların mekânsal dağılımı da önemlidir. Mekânsal dağılımına ilişkin bir ön-

celikler, ayrı bir öncelik dizisi getiriyor. Biliyoruz ki, kimi yerlerde büyük hizmet açığı var, bazı yerlerde de fazlası var. Dolayısıyla İstanbul'un bu kamu yapılarıyla ilgili stratejisinin acil durum açısından da başka bir öncelikler grubu veya kriterleri düşünüyor musunuz?

Şunu da merak ediyorum: İstanbul Deprem Master Planı diye bir şey yapıldı. Onun içerdiği düzinelerce alt proje var. Acaba bu alt projelerde kaç tanesi bu şeye girdi?

Teşekkür ediyorum şimdilik.

CEMAL GÖKÇE –

Ben de teşekkür ederim Sayın Balamir.

Buyurun Sayın Barka.

GÜNKUT BARKA-

Benim sorum da Sayın Murat Bursa'ya; şöyle ki: 1992 Erzincan, Ceyhan, Dinar ve 1999 depremlerinde TOKİ'ye bağlı olarak Proje Uygulama Birimi'nin çok güzel çalışmalar sunduğunu, özellikle 1999 depreminde çok kısa sürede 45 000'e yakın binanın bir anda yapıldığını ve sahiplerine dağıtıldığını gördük. Biz yaralandıktan sonra yaralarımızı sarmakta süratle hareket ettiğimizi teşhis ettik. Ama şunu görüyoruz ki, 1996 yılında başlayan İstanbul Deprem Sempozyumu 2000 yılında tekrar yapıldı, bugün üçüncüsü bitmek üzere ve özellikle 14 yıldır İstanbul'un depremselliği tartışılıyor. 1999 depremlerinden sonra da ortaya konulan bilimsel teorilerde İstanbul'un yakın bir gelecekte çok büyük bir deprem yaşayacağı konusunda herkes hemfikir. Deprem olduktan sonraki hareket kabiliyetimizi deprem olmadan önce bütün verilerle bu şekilde ortaya konulduğu halde, geçen 6 yıllık süreye baktığımızda bu refleksi yeteri kadar gösteremediğimiz inancındayım. Oysa 1999 depreminden sonraki iki yıl biz yaraları sarmak adına bayağı hızlı hareket ettiğimize inanıyorum, ama İstanbul'u kurtarmak adına bu hızı göremiyoruz.

Benim sorum yaklaşık birbirine benzer üç şey, şöyle ki: Bu çalışmalar özellikle 1999 depreminden sonra İstanbul için yapılan çalışmalar yeterli mi? Bu çalışmaların üst organizasyonu olarak Başbakanlık çerçevesinde kurumunuz mu görevli olacak? Yani bütün alt birimleri kendi bünyesinde koordine eden, bütün paraların toplandığı ve bu paraların planlanarak belli bir plan çerçevesinde harcanmasını sağlayacak bir kurum mudur?

Bir de tabii burada sizin 400 milyon dolarlık bir bütçe çerçevesinde sunduğunuz yapılacakların listesinin sonunda özellikle hocamın da söylediği gibi gerek sanayi kesiminin ve gerekse büyük bir çoğunluğunun konut ve halkın bizzat kendisine nasıl bir yardımın ne zaman yapılacağı konusunda belli bir planlama var mı?

Bunları öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE –

Çok teşekkür ederim.

Buyurun.

KEMAL TÜRKARSLAN

(İnşaat Mühendisleri Odası Ankara Şube Başkanı)-

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'ne böyle bir üçüncü sempozyumun üçüncü ayağını çok başarılı bir şekilde yapıp tamamladıkları için öncelikle kutluyorum. Bunun tüm bilim alanına, tüm özeline indirirsem kendi inşaat mühendisliği alanımıza ve halkımıza da çok ciddi katkıları olacağını kabul ediyorum.

Aslında yıllardır bunun tartışmalarını yapıyoruz. Bu tartışmalar neticesinde teşhisimiz uzun zamandan beri oturmuş durumdadır. Teğhisten sonra sürekli bir aspirin tedavisiyle hastalığı tedavi de değil, aspirinle biraz biraz bir kenarda dinlendirmede tutuyoruz; tedaviye hâlâ geçemedik. Tedaviye geçmemiz elbette ciddi boyuttaki karar mekanizmalarının karar almasıyla olacaktır. Ancak, karar mekanizmasında da bu başıbozukluk sürdüğü sürece de herkes kendi bildiğini yapmak durumundadır.

Biz bir meslek odasıyız ve Sayın Oğuz Gündoğdu'nun söylediği gibi bu meslek odasının yasasının kendine verdiği yetkilerle meslektaşlarıyla ilgili neler yapabileceği, neler yapması gerektiği, sorumluluklarının, yetkilerinin neler olduğunun her biri belirtilmiştir ve bu yetkiler doğrultusunda da meslek odası gereğini yapıyor. Yani Sayın Murat Bursa'nın söylediği inşaat mühendislerinin eğitimini ancak meslek odasının kendisi yapacaktır. Bu ona verilen bir sorumluluktur, bu sorumlulukla hareket ederek kendisinin birincil görevi olan ve en önde gelen görevlerinden olan Deprem Yönetmeliğinin uygulanması hakkındaki mesleki eğitimi de tamamlayacaktır. Bu birincisi.

Bir diğeri, Meftun Arkadaşımızın söylediği bir konuyla ilgili olarak Ankara'da başımıza gelen konuyu söyleyeyim: Bir yılın içinde 900 projeye imza atan bir inşaat mühendisi arkadaşımız var, Nasıl atar? İşte benzer şekilde atıyor ve bunun tespitini yaptıktan sonra gerekli cezalandırılması yapılmak üzere Onur Kuruluna verdik. Yani tespit yapıldıktan sonra nasıl değerlendirilecek? Bu meslektaşlarımıza bir örnek olması açısından birinci aşamada Onur Kuruluna, ikinci aşamada gerekiyorsa yargı yoluna da gidilecektir.

Yine, sayın hukukçu arkadaşımızın söylediği konuyla da ilgili olarak şunu söylemek istiyorum: Deprem yönetmelikleri bir sınır çizgi değildir. Bu sempozyumda bizlerden istedikleri şudur: Yıkılan binalar veya bir hasar görme sonucunda hasar dağıtırken niye göre vereceğiz veyahut da suçlu mudur değil midir? Yönetmelikte 8 veya 7 büyüklüğündeki bir depreme dayanacaktır, bunun ötesini aştıysa o tamamen suçludur. Veyahut da binaların ömrü şu kadar olarak bir sınırlama konulacaktı ve buna göre bunu aştığı sürece de kendini kurtarmıştır. Aslında kendilerinin söylediği bu Yargıtay kararını çok yakında da bildiğim için hemen kısaca söyleyeceğim: Yapılan bir bina 1999'da depremde yıkıldığı için, kendini depremde ispatlayamadığı için ceza almıştır. Bu konuda Yargıtay resmen bir içtihada geçmiştir. Konunun biri budur.

Bir diğeri de, meslek odalarıyla ilgili söylediğiniz notunuzu iletmek istiyorum. Depremden sonra geçtiğimiz dönemde Ankara Şubeye bağlı Düzce ve Bolu'ya yazdığımız yazılar, özellikle Cumhuriyet Savcılığı'na yazdığımız yazı, depremlerden dolayı bizim meslek alanımızdaki yasal sorumlulukların içine giren ve yasal olarak cezai müeyyidelere uğrayan kişilerle ilgili isimlerin bildirilmesi konusundaydı ve gelen cevap şuydu: "Tüm üyelerinizi bil-

dirin, hangilerinin ceza aldığını size bildirelim”. Bu özellikle bildirmek istedim. Teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

CEMAL GÖKÇE -

Ben de teşekkür ederim Sayın Türkarslan. Buyurun.

MURAT GÖKDEMİR-

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben öncelikle dün açış konuşması sırasında Sayın Vali Yardımcımız şunu söylemişti: “Öncelikle risk azaltımı göz önünde tutulmalı ve depremden önce gerekli tedbirler alınmalı, en doğrusu bu” dedi. Bu cümleden sonra ne yazık ki yine deprem sırası ve deprem sonrasına ilişkin Valiliğin yaptığı çalışmaları anlattı. Bu da şunu gösteriyor: Demek ki, anlattıklarıyla, deprem öncesinin çok önemli olduğunun bilincinde olmalarına karşın hâlâ herhangi bir çalışma yapılmadığını gösteriyor.

Buradan şuna gelmek istiyorum: Öncelikle İnşaat Mühendisleri Odası ve TMMOB olarak yine bu konuda uğraşı veren bilim insanları ve sonunda Bayındırlık Bakanlığı dahil Deprem Şûrası’nda oluşturulan komisyon çalışmalarında deprem öncesi çalışmanın çok önemli olduğunu, risk azaltımının çok önemli olduğunu, proje ve planlamanın bu doğrultuda yapılması gerektiğinde hemfikir olma noktasına gelinmiş durumdadır. Bu İstanbul’un en yetkili ağzından da açıklandı ve sevindirici bir anlayıştır. Ne yazık ki, bunun sonucunda planlamaların ve bu doğrultuda çalışmaların henüz olmadığı görülmektedir.

Bunun ayakları oluşturulmuştur. Örneğin, Büyükşehir Belediyesinin 4 üniversiteyle yapmış olduğu İstanbul Deprem Mastır Planı, yine Bayındırlık Bakanlığı’nın Deprem Şûrası’nda komisyonların çalışmaları sonucunda ortaya çıkan görüşler. Bu anlamda Başbakanlık Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü’nün İstanbul’a ilişkin ne tür çalışmaları ve görüşleri vardır, bunu sormak istiyorum Sayın Bursa’ya.

Bir de hukukçu hanımefendinin açıklamasından yola çıkarak söyleyeyim, kayıtlara geçmesi açısından iletmek istiyorum. Ancak Ulusal Deprem Konseyi Başkanı olarak Sayın Eyidoğan da buradalar. Bu konuda bu tür çalışma yapabileceklerini iletmek ve öğrenmek istiyorum: 40 yıllık, 30 yıllık, 20 yıllık bir yapının yıkılmasından sonra siz onun müellifini veya mühendisini sıfırdan başlamak üzere sorumlu tutacaksınız. Bunun hukukla ne kadar bağdaşır olduğunu da tartışmak gerekir. Bu konuda bir görüş açıklanması ve yargıya yön verilmesi açısından, çünkü teknik açıdan bence hiç doğru bir olay değil, bu anlamda meslektaşlarımızın yargılanmasını da doğru bulmuyorum. 30 yıllık bir binanın yıkımından sonra aynı sıfır noktasından başlayarak teknik elemanları suçlu bulacaksınız ve yargılayacaksınız. Bu zamanışımı diye bir olayı kabul etmemektir ve hukukla bağdaşmaz. Ulusal Deprem Konseyi olarak da bu konuda teknik bir görüş çalışması yapılması gerekiyor mu? Bu konularda Sayın Eyidoğan’ın görüşünü almak isterim. Çünkü yargıya teknik anlamda eksik bilgileri yok etmenin gereği var. Bunu şekillendirmek lazım. Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE –

Teşekkür ederim.

Buyurun.

ÜLKÜ ÖZER

(İnşaat Mühendisleri Odası)-

Merak ettiğim bir konu var, Sayın Eyidoğan Hocam ve Sayın Gündoğdu, hangisi isterse yanıtlarını merakla bekliyorum. Şöyle ki: Biz 99 Gölcük ve Kocaeli depremlerinden İstanbul olarak 900 kayıp ve binlerce bina hasarı ve yüzlerce yıkımla etkilendik. Peki, beklenen bir İstanbul depreminde o bölgeler ne kadar etkilenecekler, yoksa etkilenmeyecekler mi?

Buna bağlı olarak şu soruyu Sayın Bursa'ya iletmek istiyorum: az önce Sayın Barka da söz etti depremden sonra onbinlerce deprem konutu yapıldı. Peki, şu anda yapılan deprem konutları hak sahiplerine mevcut yerleşim bölgelerinde yıkılan yapılarına sahiben, yani onlar yeniden yıkılıp yapıldı da, ağır ve orta hasar ya da az hasarlı binalar, eğer yenilecekse, İstanbul'da olacağı varsayılan büyük depreme hazır mı, öyle bir çalışma var mı? Biz biliyoruz “bu binanın onarım ve güçlendirilmesini falan kalfa yapmıştır” diye pankartların asıldığı bilinen bir gerçekken, ben İstanbul'la ilgili bir sempozyum olmasına rağmen, yaşadıklarımızdan ders çıkardık ve o büyük depremi yaşayan böyle bir yerin, İstanbul'da olası bir depreme ne kadar hazırlığı var ve deprem konutları gerçekten orada konutları zarar gören vatandaşların orada yaşayarak ihtiyaçlarını tamamen karşılayıp kentin nüfus yoğunluğuna ne kadar yansdı? Azaldı mı, aynı mı kaldı, arttı mı?

Belki biraz çok soru oldu, ama teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE -

Teşekkür ederim.

Buyurun.

HALİT DEMİR (İTÜ)-

Hukuk Müşaviri Avukat Hanımefendi güzel bir görüş getirdi ve “suçlu olanlar suçunun cezasını çekmelidirler” dedi. Buna katılmamak mümkün değil. Elbette ki, suçunun cezasını görmeli derim, fakat mühendislik hususunda birçok sıkıntıyı karşılıyoruz, hukukta bu var. Ben Etiler'de Profesörler Sitesi'nde oturuyorum ve başımdan geçen bir olayı kısaca anlatmak istiyorum.

Bizim tapuya şerh verdirmiş yönetici, hilafı hakikaten gerçek dışı bir şerh verdirmiş. Bu şerh işlemini yapan tapu müdür muavini ve memur suçluydular. Onlar hakkında cezai takibat açıldı. Zaten bir-iki sene geç haberimiz olmuştu. Dava devam etti, 7,5 senelik sürede süre aşımına uğramış ve 7,5 seneden sonra karar verilemezmiş. 7,5 seneye 5,10 gün kala karşı tarafın avukatı “efendim, son müdafaamı yapmak üzere süre istiyorum” demiş. Velhasıl süre 1 Mayıs'ta doluyordu, bunun üzerine hâkim 10 Mayıs'a süre vermiş. 10 Mayıs da geldiğinde “efendim, süre dolmuştur” deyip beraat ettiler. Yani aylarla değil, yıllarla ölçülecek cezayı yiyecekken beraat ettiler. Yani sürüm meselesi bu şekilde bir şey olur. Yani hukukta la-yık olduğu cezayı çekmemek ilk defa mühendislerde, birçok şeylerde de vaki oluyor. Ben bunu söylemek istemişim.

Hem de bu sistem, hukukun bir hatası, adaletin bir hatası. Mahkemeler geç karar veriyor ve onlar da “biz beraat ettik” diye övündüler.

CEMAL GÖKÇE -

Bunların altından çıkamayız, bunlar çok uzun tartışmalar. Hakikaten önemli konular, sırf bunun için en az bir günlük bir sempozyum yapmak lazım. Teşekkür ederim. Buyurun Sayın Atılğan.

ARİF ATILGAN

(Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi)-
Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sözlerime Sayın Oğuz Gündoğdu’ya konuşmasından dolayı teşekkür ederek başlayacağım. Sorularımı da onun konuşması sırasında dillendirdiği sorulardan sormak istiyorum.

Sayın Gündoğdu “neden Zeytinburnu, neden Fatih, neden Avcılar değil?” dedi. Bu soruyu herhalde Sayın Gündoğdu’nun hemen yanında oturan konuşmacılardan Sayın Eyidoğan cevap verecek tek yetkili o herhalde; ona soruyorum.

İkinci sorumu da Sayın Bursa’ya sormak istiyorum. İSMEP diye bir projeden bahsettiler, bu projeyi açıkladılar. “Bu projede piyasadan inşaat mühendislerinin eğitileceğini” söylediler yanlış algılamadıysam. Önce niye piyasadan? Kamu kuruluşlarında çalışan teknik elemanlar daha önemli değil mi, bunların eğitilmesi daha önemli değil mi?

Aynı konuda bir ikinci sorum: Niye sadece inşaat mühendisleri? Bu konuda mimarlar, şehir plancıları ve diğer meslek disiplinleri de sorumlu değil mi?
Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE -

Ben de teşekkür ederim Sayın Atılğan.
Buyurun Sayın Bursa.

MURAT SUNGUR BURSA-

Sayın Başkan, teşekkür ederim. Bana “5 dakika sunum yap” deseniz, yapardım, ama “5 dakikada sorulara cevap ver” derseniz, onda biraz zorlanırım. Genel olarak cevap vermeye çalışayım.

Birincisi, iki gündür süren bu çok değerli toplantının başlığı belli, “İstanbul ve Deprem.” Ama genel bütün olumlu havanın ötesinde, bir tespiti yapıp zorundayım: Bakın, iki gündür konuşulan, başlık “İstanbul ve Deprem”, ama somut, İstanbul’un olası bir depreme karşı hazırlanmasına yönelik şu anda yürüyen, önümüzdeki günlerde yürüyecek tek bir proje konuşulmadı, çünkü yok. Depremden sonra 6 sene geçti, şu anda burada konuşulan, sunulan tüm tebliğlere teker teker bakalım, bunlar dolaylı olarak, uzun erimde mutlaka İstanbul’un depreme karşı daha iyi hazırlanmasına yönelik katkı sağlayacak tartışmasız konular. Ancak içinde bir tanesi somut, “bundan 6 ay sonra, bir sene sonra rakamlarla İstanbul’u olası bir depreme karşı şu şekilde daha iyi noktaya getirdi, şu kadar bina, şu kadar yapı, şu kadar insan, depreme daha dayanıklı” diyebilecek durumda değil.

Bu tespiti yaptıktan sonra, bir tanesini ayırıyorum, İSMEP diye söyledim; İstanbul'un olası bir depreme karşı hazırlıklı olmasına yönelik Başbakanlık Proje Uygulama Birimi'nin yürüttüğü çalışmalar sonucunda Dünya Bankası kredisiyle yürütülecek olan projeye gelelim. Ben, tüm meslek hayatını aşağı yukarı kamuda yürütmüş emekli bir vatandaşım. Dünya Bankası'yla ilgili farklı ideolojik platform içerisinde benim de bazı değerlendirmelerim var, ama iğneyi kendimize, çuvaldızı başkasına batırmak zorundayız. Dünya Bankası, neticede bir finansman kuruluşu, yani para satıyor, böyle düşünelim. Size kendisinin uygun gördüğü yere elbette ki para verecek, bir şeyi unutmayın: Sizin istemediğiniz parayı zorla size vermez, veremez, vermemeli veya biz almamalıyız. Dolayısıyla Dünya Bankası projeleri için münhasıran söylüyorum; arkasından yakında Avrupa Birliği projeleri için de gelecek, Avrupa Birliği projeleri belki daha fazla uygulamada yapısal bazı değişiklik talepleriyle gelecek. Ancak Dünya Bankası, bundan daha fazla finansman ağırlıklıdır, orada da bize zorla bir proje dayatmazlar. Eğer bir Dünya Bankası projesinde uygulama sorunu varsa, sorunu kendimizde arayacağız; Türk mühendisinde, Türk bürokratında, Türk siyasisinde, Türk müteahhidinde, Türk uygulamacısında, bu kadarını bir kere altını çizerek söylüyorum.

Ben Proje Uygulama Birimi'nin başına geldiğimde, Proje Uygulama Birimi'nin İstanbul için bir proje yapma misyonu yoktu, onu söyleyeyim. Proje Uygulama Birimi, geçici bir proje; normalde 31 Mayıs 2005'te bitmesi gereken, neyle bitmesi gereken; Marmara depremi sonrasında alınmış olan projenin ilgili bileşenlerinin harcaması bitecek, uygulama tamam olunca Proje Uygulama Birimi lağvolacak bir geçici proje birimi diye düşünün. Biz, bu süre içerisinde belki Türkiye'de başka kurumların doğrudan mevzuatının gereği kendileri yapması gerekirken, şu veya bu nedenle yapmamışlar, biz Proje Uygulama Birimi olarak kendimize durumdan bir vazife çıkarmışız. demişiz ki, "hep afet sonrasında proje yürütüyoruz, bir tane de afet olmadan afete hazırlık projesinin hazırlıklarına katkı sağlayalım." Bu çalışmaları 2 senedir tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla, ama pek çok kurum, kuruluş ve kişiye de rağmen yaptık. Derken, burada önemli bir şey söyleyeyim: Türkiye'de dünyaya örnek olabilecek bir çalışma yapıldı; İstanbul Deprem Mastır Planı, tereddütsüz dünyaya örnek, birçok uluslararası toplantıda örnek olarak sunuyorum. Ancak bir tespiti doğru yapmamız lazım: İstanbul Deprem Mastır Planı, giderek kendi içimizde bu övgüler o noktaya getiriyor ki, sanki elimize bir reçete vermiş gibi konuşuluyor, asla değil. Ben kamudan emekli, uzun yıllar uygulamada bulunmuş, şu anda da Proje Uygulama Birimi'nin başında proje yönetimini iyi bildiğini düşünen bir mühendis olarak söyleyeyim, bunu da uygulamış bir kimse olarak; Deprem Mastır Planı, böyle elimize uygulama reçetesi veriyor.

Zaman zaman söylediğimiz bir kavram, hoşumuza da gidiyor, ben de çok kullanıyorum, "çok güzel bir yol haritasıdır" diyoruz, asla yol haritası da değil. Yol haritası olabilmesi için, arada başka şeyler daha yapılması lazım. Bir şeyi unutmamak gerekir: Belirli kıt kaynaklar -ki bu kaynağı maddi olarak söyleyebilirsiniz, personel olarak söyleyebilirsiniz, iç kaynaklarımız olarak söyleyebilirsiniz- içinde Deprem Mastır Planı'nın ışığında bir önceliklendirme, bir projelendirme yapılması lazım. Bu anlamda, bir anayasa gibi, ama sadece anayasayla memleketin tüm hukuk nizamı düzelemediği gibi, Deprem Mastır Planı da İstanbul'u depreme hazırlamaz. Hazırlayabilmesi için ilk, çok önemli, çok büyük, dev bir adımdır, ama bunun arkasının getirilmesi lazım. Arkası nasıl gelecek? Arkası, işte oradaki öngörülerle yeni projeler üretilerek gelecek. Kaç tane proje; "n" tane proje, 1, 2, 3, 5 değil, "n" tane proje.

Birincisi, bir kere yol ayrımını şöyle yapmak lazım: Bugünden sonraki tüm yapılaşmalar, tüm mimari açılımlar, Deprem Mastır Planı öngörüsü içerisinde ve deprem duyarlı olarak yapılmalı, bir milat olması lazım. İkincisi, mevcut bina stoku ve yapılaşmayla ilgili de yeni projeler üretilmesi lazım. Biz bu bakımdan baktık ve şurada gördüğümüz, biraz daha şematik hale getirdiğimiz bileşenleri tanımladık. Tüm yaptıklarımız Deprem Mastır Planı ışığındadır, bunun hepsini mastır plan içinde bulursunuz. Önerilerimizi Dünya Bankası'nın önüne koyduk. Hani “ne kadar Dünya Bankası güdümlü, ne kadar Dünya Bankasını biz yönlendirmeye çalıştık?” sorusuna kısmen cevap olsun diye anlatıyorum. Dedik ki, “Acil durum yönetimiyle ilgili bazı unsurlar var; altyapımız var, üstyapımız var. İstanbul'un çok özel bir durumu var; tarihi yapılar var, bunun yanında, bütün bu işlerin Türkiye’de yürütülebilmesi için Türkiye’de, mevzuat ve araştırmalar yapılması lazım.” Mevzuat alanında da çalışmalar gerekiyor, nitekim bugün sabah tartıştığımız Güçlendirme Yönetmeliği bunlardan bir tanesidir, ama burada ismini saymadığımız pek çok mevzuat eksikliği var, bu başlıklara uygun olarak altını doldurabiliriz, en sonunda da eğitim ve katılım dedik. Dünya Bankası’yla müzakereler sırasında ki sadece Dünya Bankası değil, aynı zamanda İstanbul Büyükşehir Belediyesi’yle, aynı zamanda İstanbul Valiliği’yle, İstanbul Valiliği koordinasyonu ile tüm il müdürlükleriyle, pek çok özel sektör kuruluşuyla birlikte bu tartışmaları yürütüyoruz ve bir ara nokta buluyoruz, “bunların hangi kutularına kaynak bularak en hızlı başlayabiliriz?” Sadece üstyapı kısmını üçe böldük; kamu binaları, konutlar, işyerleri, sanayi siteleri ve endüstri yapıları. Kamu binalarını yazdık oraya; “bunlarla ilgili bir öncelik belirleme çalışması yapalım, depreme dayanım değerlendirmesi yapalım, güçlendirme gerekiyorsa, biraz önceki sunumumdaki ilkelere uygun olarak güçlendirme, değilse yıkım, yeniden yapım.” Konutlar, işyerleriyle ilgili bir başka çalışma içerisine girdik. Dedik ki, “yapılması gerekenler bunlar; gelin İstanbul Büyükşehir Belediyesi, gelin ilçe belediyeleri, İSMEP projesi bileşenlerinin hangisini ne şekilde gerçekleştirebiliriz?” İSMEP Projesi’nin içinde olmayan yok; içinde bir taraftan uydukent yapımı, yeni yerleşim alanlarının yaratılması, bir taraftan yıkıp yeniden yapma, bir taraftan güçlendirme, bir taraftan kentsel dönüşüm önerileri var. Bunları teker teker taraflarıyla tartıştık.

Son kutu, sanayi siteleri ve endüstri yapıları, Sayın Balamir Hocam söyledi, “bu konuda ne yapıyorsunuz?” diye. Koyduk buraya. Büyük sanayi tesislerine doğrudan bizim bir şey yapmamız mümkün değil, yani kaynak bularak yapmamız mümkün değil, ama kamunun yapması gereken ne olabilir? Belki de bir anlamda bilinçlendirme; ikincisi, kamu sanayi yapıları için söylüyorum, Devlet Planlama Teşkilatı’ndan bunlara yatırım ödeneğinin ayrılması konusunda kamuoyunun bir etkisi olabilir. Özel sanayi kuruluşları için, özel sigortacılık sistemi içerisinde bunun çözülmesi lazım diye düşünüyorum. Ayrıca Türkiye’nin buna ayıracak asla kaynağı olmadığı gözüküyor ve bunun sahibini de bulamıyoruz.

Bunlar içerisinde özel bir durumu olan küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgelerine gelirsek; bir anlamda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın altyapı projelendirmesini yaptığı veya finanse ettiği siteler, daha ziyade küçük ve orta ölçekli işletme sahiplerinin kullandıkları yerler, bunlar tip projelerle yapılmış vaziyette. Bunların da sahibi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Küçük Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü, bütün bunlarla temaslarımız sürüyor.

Bir şeyi unutmayın: Dünya Bankası'ndan bir kredi alıp bir şekilde uygulayabilmek için, Türkiye hükümeti içerisinde onunla ilgili bir kamu kuruluşunun uygulayıcı kuruluş olarak bunu sahiplenmesi gerekiyor. Niye; çünkü Devlet Planlama Teşkilatı'nın karşısına geçip, "eğer Dünya Bankası'ndan bana bu kredinin alınmasını uygun görürsen, benim yatırım öde- neğimde şu kadar para istiyorum, yıllık yatırım programında yer alsın" diye talepte bulun- cak. Buradaki öngördüğümüz tüm kutuların hemen karşısında uygulayıcı bakanlık veya ge- nel müdürlük bulamadık. Sonuçta bir ara çözüm ihtiyacı çıktı. Ara çözüm nedir? Bu kutula- rın içerisinde sahiplerini bulabildiğimiz ve yurtiçi veya yurtdışı kaynak elde edildiği zaman, bunu hızla kendi amacına uygun olarak, yani İstanbul'u olası bir depreme karşı daha hazır- lıklı hale getirmek için harcayacak olan kurumlar bulmaya çalıştık ve bulduklarımızın da karşılığında İSMEP Projesi çıktı. Ancak sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleriyle gö- rüşmeler devam ediyor; çünkü İSMEP 1, İSMEP 2, İSMEP 3, İstanbul'a 100 tane İSMEP lazım, belki de ikincide, üçüncüde gündeme gelebilir.

Özel konutlar, çok önemli bir alan. Özel konutlarla ilgili yapılanları arz edeceğim. Biz özel konutlara yönelik olarak da meskenlerin depreme karşı güçlendirilmesiyle ilgili bir fizibili- te çalışması yürütüyoruz. Nerede; Bakırköy'de, 350'nin üzerinde yüksek riskli olarak tespit edilmiş her bir binanın teker teker bina risk durumunu inceliyoruz, akabinde hepsi için güç- lendirme projesi hazırlayacağız. Uygulamak için değil, bir şey yanlış anlaşılmasın; çünkü şu anda Türk kamu mevzuatı, bu binaların güçlendirilmesine yönelik herhangi bir para harca- mamızı engelliyor. Ama biz bunu niçin yapıyoruz; bir fizibilite hazırlanabilsin diye, İstan- bul'daki evrenimizin büyüklüğünü tanımlayabilmek için. İkincisi, sosyoekonomik çalışma- lar yürütülüyor, çevresel etki çalışmaları yürütülüyor, sosyal etütler yürütülüyor. Neden? İst- anbul'da böyle bir konut güçlendirme projesi başlayacak olursa, yurtdışı-yurtiçi, kaynağı bir tarafa atıyorum, proje bazında bakıyorum, acaba ne dereceye kadar kabul görür, nasıl yü- rürebilir, nasıl engellerle karşılaşabilir, sosyoekonomik veriler bize nasıl bir vadeyle bunla- rın geri ödenebileceğini öngörebilir, bunların da çalışmaların sürdürüyoruz.

Sonuçta Proje Uygulama Birimi, belki masanın üzerine olası bir depreme karşı İstanbul'da- ki zayıf binaların güçlendirilerek hazırlıklı hale getirilmesine yönelik bazı öngörüler koya- cak. Neye dayalı; etütlere dayalı olarak, ama sonuçta bunu uygulayacak olan, Türk mevzu- atına göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi. Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda minik bir de- ğişiklik yaparak, öbür taraftan da yurtdışından herhangi bir banka olabilir, önemli değil, alı- nacak ikrazın bir şekilde alınma koşullarından bağımsız olarak, -burası kritik- yani yurtdı- şından yapılmış olan borçlanmanın alınma koşullarından bağımsız olarak, bir anlamda bel- ki faiz sübvansiyonu sağlayarak, bir anlamda belki vadesini uzatarak vatandaşlara aktarımı- nı sağlayacak bir aracı finansman organizasyonu yapması lazım.

Şu anda bunun önündeki önemli engellerden bir tanesi şöyle kalktı, onu size arz edeyim: Mecliste yakın dönemde bir kanun geçti, kanun aynen şöyle diyor: "İstanbul İli'nin maruz kaldığı deprem riski nedeniyle oluşması muhtemel hasarların önlenmesi ve depreme karşı tedbir ve hazırlık amacıyla oluşturulacak projelerin finansmanı için herhangi bir dış finans- man kaynağından Türkiye Cumhuriyeti'nin borçlu sıfatıyla sağlayacağı kredileri genel büt- çe dışında kalan kamu kurum ve kuruluşlarına karşılıksız tahsis etmeye Hazine Müsteşarlı- ğı'nın bağlı bulunduğu bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir." Burada bu ka- nun metni içerisinde bir sürü kelime içerisinde kaybolmayın, kanun şunu söylüyor: Dünya

Bankası veya İslam Kalkınma Bankası veya Avrupa Yatırım Bankası'ndan alınmış bir kredi, İstanbul'un olası bir depreme karşı hazırlığını sağlamak için; özel konut olabilir, sanayi sitesi olabilir veya kamu binaları olabilir, bunu İSMEP Projesi'nde İstanbul İli Özel İdare-si'ne aktarmayı sağlıyor kanun. İSMEP Projesi'nin yürütülme biçimi, bizden bağımsız ola-cak, yani Başbakanlık Proje Uygulama Birimi'nden bağımsız. İstanbul Valiliği Özel İdare-si içerisinde yeni bir uygulama birimi kurulacak, bir Bakanlar Kurulu kararıyla Dünya Ban-kası'ndan alınan kaynak Özel İdareye aktarılacak, Özel İdare içerisinde kurulacak proje uy-gulama birimi de yapılacak öncelik çalışmalarına göre -ki onunla ilgili bir burada yönlendirme komitesi kurulacak- bu güçlendirme veya yıkım yeniden yapım çalışmalarını yürütecek. Bu bir ilk adım.

Bu kanun şöyle bir kapı daha açıyor: Benzer kaynaklar bulunarak iyi projeler, uygulanabi-lir projeler üretilirse, İstanbul'a bu kaynaklar Bakanlar Kurulu kararıyla aktararak uygula-maya devam edilecek. Ama ana sorun şu: Kamuoyunun beklentileri-siyaset-bürokrasi üçge-ni içerisinde, bir şekilde uygulanabilir projeleri tanımlayıp, bunu bu paydaşlar içerisinde herkesin onayını alarak belli bir mutabakat metni haline getirip uygulama projelerini uygu-lamaya başlamak.

Bu arada önemli bir şey söyleyeyim: Türk bürokrasisinin çok önemli bir açmazıdır; Shakes-peare, Kral Lear'ın önsözünde şöyle bir söz sarf eder: Der ki, “mükemmel, iynin düşmanıdır.” Türk bürokrasisinin ve akedamiasının biraz daha fazla olmak üzere, önemli özelliklerle-rinden bir tanesi, -bu, uygulamada sorun yaratan bir özellik, ama daha iyiyi arama anlamın-da elbette ki çok iyidir- “mükemmel, iynin düşmanıdır” deyip, her ortaya atılan projenin da-ha iyisinin nasıl olacağını savunurken iyiden de vazgeçiyoruz. 6 sene geçmiş, İstanbul'da hiçbir proje başlatmamışız. Bir yerden başlamak zorundayız. Elbette ki yapılması gereken-lerin içerisinde de en iyisini katılımcı bir süreç içerisinde bulmamız lazım. Eğer bu konuda eksiklerimiz olmuşsa, ben Başbakanlık Proje Uygulama Biriminin başındaki kimse olarak, bu sürecin mümkün olduğunca katılımcı, mümkün olduğunca daha fazla kurum, kuruluş, şahıs ve uzmanlığı içine alacak şekilde yapılmasına gayret gösterdim. Bugüne kadar bir eksik-liğimiz olmuşsa, telafisi için önümüzdeki uygulama döneminde uygun mekanizmalar İS-MEP'in yönetim organizasyonu içerisinde tanımlanmış vaziyette. Sanıyorum İSMEP proje-sini İstanbul'da uygulayacak olanlar, sizlerin de katkısı ve baskısıyla bunu yapacaklardır. Önemli bir hususu açıklığa kavuşturayım: Eğitim konusundaki yapılacaklar içinde hedef sa-dece piyasadaki mühendisleri eğitmek, sadece inşaat mühendislerini eğitmek değil, ama bu toplantının gündemiyle doğrudan ilgili olduğu için, bir de Güçlendirme Yönetmeliğini ko-nuştuğumuz için, inşaat mühendislerinin eğitim ihtiyacını belki ön plana çıkardık, ama ora-da belki yanlış anlatma olmuş, o benim açımdan bir sürçülisan. Kastı, sadece inşaat mün-hendisleri, sadece piyasada çalışanlar değil, ama bunun hem kamuda çalışan, hem yerel yön-e-timlerde çalışan, ama hem piyasada proje yapan, hem de denetim mekanizmasının içinde yer alanların tamamına yönelik eğitim müfredatlarının geliştirilmesi ve eğitimlerin uygulanma-sıdır.

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE -

Ben de teşekkür ederim Sayın Bursa.

Evet Serkan Bey, son sözlerinizi alalım.

SERKAN KÜÇÜK-

Gerçi bana doğrudan bir soru gelmedi. Bundan istifade, ben de sivil toplum kuruluşu temsilcisi sıfatımı bırakarak, iş güvenliği ve yangın güvenliği alanında danışmanlık yapan bir kimya mühendisi olarak son İstanbul ve deprem konusundaki birtakım şeylere işaret etmeyi tercih ederim.

İstanbul ve deprem, yine bir algı sorunu olarak kitlelerde hep konutlarda yaşanacak problemler şeklinde yansıtılıyor, ama İstanbul ve yakın çevresinin, periferinin en büyük risklerinden bir tanesi, endüstrilerden kaynaklanacak olan, ağırlıklı olarak kimya sanayiinden kaynaklanacak olan kimyasal madde kazaları ve yangınlar. Yapılan hesaplamalar, risk analizleri, yaklaşık 400 küsur tane yangın çıkacağını ve bunlardan 200 tanesinin endüstriyel yangın şeklinde gerçekleşeceğini öngörüyor. Bu, aslında çok büyük bir tehlikeyi beraberinde getiriyor. İSMEP Projesinde buna ilişkin de bir açılımın olmuş olması bence önemli, çok büyük bir eksiklikti. Sanayinin bu konuda herhangi bir adresinin olmadığı gibi bir ifade; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı ve sanayi odaları gibi belki gösterilebilir.

Özellikle her toplantıda İstanbul depremi veya Marmara depremi, endüstrinin katlayarak bize getireceği tehlikeleri işaret etmekte fayda var. Kentin altında 8 bin küsur kilometre doğalgaz boru hattı var, her şeyden önce bu önemli bir tehlike olarak öne çıkıyor. Gerek İnşaat Mühendisleri Odası'nın tüm etkinliklerinde, gerekse diğer etkinliklerde bu başlığı biraz öne çıkarmakta fayda olduğunu kişisel olarak düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE -

Biz teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Eyidoğan.

Prof. Dr. HALUK EYİDOĞAN-

Teorik olarak 40-50 yıllık ömrü olan bir yapının ömrü içerisinde depremten dolayı yıkılması, ağır hasar görmesi ya da ölüme sebebiyet vermesi durumunda, ben hukuki yönlerini çok fazla açıklayacak durumda değilim. Ancak onun o zaman gerekli teknik şartnamelere göre yapılmadığı ispatlanırsa, ürün olarak herhalde sorgulamak lazım. Ama biliyorsunuz, depremten sonra birçok şekilde gündeme geldi bu, örneğin deprem mücbir sebebi nedeniyle yıkıldı" falan gibi. Bir ürün, aldığınız bir mal, onun kullanım ömrü içinde sizin dışınızda bir hasar görmüşse, onu yapan kurumun sorgulanması lazım, teknik arıza varsa. Ancak biz, Konsey olarak bunu bir şekilde belki gündeme getiririz; içimizde bir hukukçu var, Konsey üyelerinden biri hukukçu, konuyu irdeleriz.

"Gelecek deprem daha önceki depremi etkilerse, benzer sonuçlar çıkacak mı?" diye bir soru geldi. "Gelecekte Marmara Denizi içinde beklediğimiz büyük deprem olursa, bunun yaratacağı sonuçlar 1999 depreminin yarattığı sonuçlarla eş düşer mi?" gibi algıladım soruyu. Deprem bilimi açısından bir şey söyleyeyim, bu daha önceki konuşmalarda da gündeme geldi: Bu depremin sanki bir merkezi varmış gibi algılanıyor. Burada sismolojik olarak, yani yerbilimi açısından bütün büyük depremlerde, ki 7.4 büyüklüğündeki 1999 depremi, enerji-

sinin açığa çıktığı alanın boyu 130 kilometre, 140 kilometreye yakın. Yani bu, Yalova'nın karşısından başlıyor, ta Düzce girişine kadar gidiyor. Dolayısıyla bir nokta yok, enerjiyi alan iki boyutlu bir ortam var. Dolayısıyla “bunun merkezi Gölcük’ müydü, Adapazarı’ mıydı, Değirmendere’ miydi?” gibi bir arayışa girersek, içinden çıkamayız. Yapısal hasar, doğrudan doğruya bize episantr’ ı veya enerjinin büyük olduğu yeri vermeyebilir, o yapı dağılımıyla ilgili.

Tabii bu işin inşaat boyutu hakkında fazla bir şey söyleyecek durumda değilim. “Neden Avcılar’da hasar oldu da, Zeytinburnu’nda ya da Ataköy’de yapılar yıkılmadı?” Ama Fatih’te tarihi eserlerin çoğu önemli hasarlar gördü, onu biliyorum. Bu, tabii o inşaat envanterini çok detaylı bilmediğimiz için, bu konuda söylenecek şeylerin çoğu spekülasyon. Yani bunu yalnız zemine bağlamak yanlış olur, yalnız binaya bağlamak da yanlış olur. Sismik dalga yayılımı çok komplike, karmaşık bir şeydir, karmaşık bir jeoloji içinde. Bunu ayrıntılı bilimsel araştırmalar, önümüzdeki yıllar içinde yapılacak çalışmalar, belki 3 boyutlu tomografi çalışmalarıyla daha ayrıntılı ortaya koyarız. Bu bir müddet sonra spekülasyona gidecek bir konu, ama şu gerçek: Eğer Marmara içinde büyük bir deprem olursa, zemin ve inşaat tekniği açısından kötü yanları olan yapılar önemli hasar görecektir gibi bir genelleme yaparız tabii.

“Neden Fatih, Zeytinburnu da Avcılar değil?” sorusunun yanıtını Ulusal Deprem Konseyi’nden almaya çalışan bir soru vardı. Böyle bir görevi bize tevdi ettiğiniz için teşekkür ediyoruz, ama böyle bir görevimiz yok, bu konuda karar verici mekanizma değiliz. Sorunun cevabını yanlış yerde arıyorsunuz bence. Dolayısıyla aslında şu anda böyle bir soru olsada, Ulusal Deprem Konseyi’ne zaten sormuyorlar. Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE -

Teşekkür ederim Sayın Eyidoğan.
Buyurun.

Yrd. Doç. Dr. OĞUZ GÜNDOĞDU-

Bir kere bir önemli madde geçti, ben bunu bilmiyordum, yani dikkat etmemişim. Bence maddelere bir ters tarafından bakalım; dışarıdan bir proje alınırsa, herhangi bir proje, bir belediye -hiç sınıflamamış, bir sivil toplum örgütü de olabilir, bir meslek odası da olabilir- gitti, projeyi aldı, geldi, “ben burasını rehabilite edeceğim, İstanbul’u rehabilite edeceğim” dedi, Bakanlar Kurulu bunu kabul edecek, değil mi?

MURAT SUNGUR BURSA-

Eğer yurtdışından, içinde Devlet Planlamanın, Hazine Müsteşarlığının, ilgili bakanlığın olduğu, müzakerelerinin sürdürüldüğü bir proje için finansman kaynağı bulunursa, Bakanlar Kurulu, bunu İstanbul özelinde, İstanbul’da genel bütçe dışında bir kuruluşa aktarmaya yetkili kılındı. Eskiden böyle bir yetkisi yoktu, aktaramıyordu. Kanun ne getiriyor? Diyelim ki Türk Hükümeti 400 milyon doları Dünya Bankası’ndan aldığı zaman, İstanbul İl Özel İdaresi’ne aktarabiliyor artık, eskiden aktaramıyordu, kanunen aktarabiliyor veya bunu belediyeye de aktarabilir. Yarın diyelim ki özel mülkiyetteki konutların veya işyerlerinin depreme hazırlıklı hale getirilmesi için yeni bir proje tasarlanır, bununla ilgili ikraz anlaşması imzalanırsa, o zaman da belediyeye aktarabilir.

Yrd. Doç. Dr. OĞUZ GÜNDOĞDU-

Keşke bu kadar açıklıkla oraya yazılsaydı. Yani bizim Mühendis Mimar Odalarına yine bir dikkat konusu çıktı, onun için çok dikkat etmemiz lazım bu konuda.

İkincisi, ben de söyledim, Sayın Şube Başkanımız Cemal Gökçe’de söyledi, mühendis ve mimarların eğitimi bizim yaşamızda bize verilmiş, bunu nasıl bağdaştıracaksınız? Onu hakikaten düşünmek gerekir diye tekrar bir hatırlatmak istiyorum.

MURAT SUNGUR BURSA-

Ben size cevabını söyleyeyim: Zaten o madde “İnşaat Mühendisleri Odası’yla yapılacak” diye hazırlandı, başka şekilde değil.

Yrd. Doç. Dr. OĞUZ GÜNDOĞDU-

Yok, yanlış; çünkü ben TMMOB İkinci Başkanım, bu konularda onlarca yıldır çalışıyorum. Bir yapının güvenliği, yalnızca inşaat mühendisinin sorumluluğunda değildir. O yapının güvenliği, başat olarak inşaat mühendisidir attığı imzadan sorumludur, TMMOB’de bu tutanak altına alınmış bir karardır ve bunun gerekleri yapılır. Onun çevresinde, mimarından konuyu ilgili mühendislikler vardır. TMMOB’da bu tutanak altına alınmış bir karardır, ve bunun gerekleri yapılır. Yapılarda başka türlü ayakta kalamaz zaten.

Ülkü Hanım, sizin sorunuza değineyim: Doğu-batı yönlü bir kırılma olacağı gibi senaryolar var. Doğu-batı tehlikesi önemli Marmara için, herkes İstanbul’a kilitlendi, ama Marmara için böyle. Doğu-batı doğrultu atımlı faylar, doğu-batı yönünde çok hasar yaratırlar, bilinen bir şeydir, yani elips şeklinde bir hasar yaparlar. O yüzden Kocaeli, Adapazarı yine ciddi bir şekilde etkilenecektir. Bunun karşılığını göreceğiz, ne kadar iyi işler yapıldıysa, o kadar iyi sonuçlar alacağız.

İkincisi, zaten 17 Ağustos Gölçük Depremi, bu kentin hasar dağılımıyla ilgili bir anahtar verdi, ama maalesef olan olay dikkate alınmayıp, teorik ve yetersiz çalışmalarla Fatih’ti, bilmem neydi falan filan, işler başka bir boyutta gidiyor. Mesela ben hâlâ Zeytinburnu’nun neden pilot bölge olduğunu anlamış değilim. Aslında anladım da, bunlar çok tehlikeli şeyler. Yani bir 10 yıl bekleyeceğiz Zeytinburnu’nu, 10 yıl bekleyeceğiz Fatih’i, geçmiş olsun Avcılar; bu mu?

Teşekkürler.

CEMAL GÖKÇE -

Ben de teşekkür ederim Sayın Gündoğdu. Siz katılımcıların sabırları için de çok teşekkür ediyorum.

Sayın Gürdallar’ın ve Sayın Türkaslan’ın birbirlerine benzeyen soruları var. Gürdallar, İstanbul’da yapılan projelerin önemlice bir kısmı, bırakalım mesleki yeterliliği olup olmasını, mühendis bile olmayanlar tarafından imzalandığı ve belediyelerin de buna ruhsat verdiğini ifade etti. Doğrudur, ben de biliyorum o konuyu. Durum savcılığa intikal etmiştir. Dolayısıyla bunun önünü açan mekanizmalar olmasa, mühendis bile olmayan insanın imzaladığı bir projenin bir yerel yönetimden ruhsat alma şansı yok. Demek ki Türkiye’deki temel

mesele, mühendis meselesi değil. Tabii biz en çok kendi meslektaşlarımızı eleştiriyoruz, kendimizi eleştiriyoruz, diyoruz ki, mesleki yeterliliğin ve ahlaki yeterliliğin mutlak suretle olması lazım. Ama bu sempozyumu yapmış olduğumuz 10 Haziran tarihinde İstanbul ve İstanbul'un yakınında kaçak inşaatlar devam ediyorsa, burada konuştuklarımızın çok fazla bir anlamı yok. Bu kaçak inşaatlara da engel olacakların da herhalde kimler olduğu belli; yerel yöneticilerdir ve merkezi yöneticilerdir.

Değerli meslektaşlarım; 1991 yılında bir sempozyum yaptık, 2000 yılında bir sempozyum yaptık, iki gündür de tartışıyoruz burada. Türkaslan dedi ki, "900 projenin altına bir meslektaşımız imza attı, o meslektaşımız da Onur Kuruluna sevk edildi." Alacağı ceza belidir, maksimum 6 ay meslekten men. Bir insanın bir yıl içerisinde 900 proje yapabilme şansı var mı? İşte biz, Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa'nın değiştirilerek mutlak suretle mesleki yeterliliğe dayalı bir çerçeveye oturmasını istiyoruz. Yıllardır söylemeye çalıştığımız bu. Özellikle 99 depreminden bu yana 6 yıl geçti, söylemeye çalıştığımız bu, peki niye yapılmıyor?

Ben şu noktaya geldim: Genel çerçevede mühendislik ve mimarlığın yönetilmesi, yönlendirilmesi konusu dahil olmak üzere, ülkemizdeki bütün yönetsel ve yasal ilişkiler ceza üzerine kurulu. Bir meslektaşımız, 900 tane projeye imza attı. O projelerle ilgili yapılar, yarın depremde ciddi bir şekilde hasar gördü, onun içerisinde bulunan insanlar da can ve mal kayıplarına uğradılar; ne olacak? O arkadaşı yakaladık, götürdük, attık içeriye. Peki, o ölenlere ne olacak? Onların geri gelmesi mümkün mü? İşte iki gündür burada tartışılan konunun can alıcı yanı budur. Mühendislik hizmetleri ve diğer hizmetlerin tümü, trafik hizmetleri de dahil olmak üzere, öldükten sonra yakalamak, insanlar öldükten sonra öldüreni yakalayıp içeriye atmak ve cezalandırmak değil, öldürmemek üzerine kurulu olmalıdır. İşte bizim yapmamız gereken budur, yaptığımız çalışma da budur.

Özetlersem;

"Yapısal hasarlara etki eden yerel zemin koşullarının etkisi belirlenmek üzere mikrobölgeleme çalışmaları yapılmalı, depremlerde en az hasar görecektir yeni yerleşim alanları belirlenmelidir. Deprem tehlike düzeyi, beklenen zemin ivmesi dağılımı, uzaklıkla sönüm oranları, sismik katsayı ve zemin verileriyle uyumlu mikrobölgeleme haritaları düzenlenmelidir. Her türlü teknik denetimden yoksun kaçak yapılaşma, başıbozuk kentleşmenin en önemli göstergesi olmuştur. Tasarımda kullanılan bilgisayar programları mutlak suretle düzeltilmelidir. Deprem yönetmelikleri, ülke koşullarıyla uyumlu olmalı, çok ayrıntılı ve karmaşık maddeler içermemesine özen gösterilmelidir. Proje detay çizimleri açık, sade ve gerçekçi olarak tasarlanmalı, herhangi bir nokta ve detay şansa bırakılmamalıdır. Deprem riskinin azaltılması için, projeden başlayarak üretim aşamalarının tümünde etkin bir denetim mutlaka sağlanmalıdır. Teknik yüksek eğitim, ülkemizde gittikçe artan kaliteli teknik insan gücü ihtiyacını karşılamaktan uzaktır ve buna imkân vermemektedir. Buna bağlı olarak sertifikalı, yani yetkin, tasarımı mühendisliği sisteminin zorunlu meslekiği olgusunu da içermesi nedeniyle bir an önce uygulamaya geçirebilecek çalışmalar sağlanmalı, mekanizmalar hayata geçirilmelidir. Güvenilir ve kaliteli bir denetim sistemi mutlak suretle kurulmalıdır. Deprem sigortası zorunlu hale getirilmelidir. Bölge planlarında yerleşim yerleri seçilirken, bölgenin depremselliği mutlaka dikkate alınmalıdır." Bizim ülkemizin bir mikro ölçeğinde bir planlaması var mı? Siz söylediniz. Bölge ve kent ölçeğinde bir planlaması var mı; yok. Bina ölçeğinde bir

planlaması var mı; yok, olsa yıkılmaz. Kim yapacak bunları, bu planlamaları biz mi yapacağız, kim yapacak? Bunun muhatabı biz değiliz.

“Endüstri tesislerinin büyük bir kısmının Kuzey Anadolu Fayı’nın Marmara’ya uzanan kısmında bulunduğu dikkatle değerlendirilmelidir. İstanbul, değer biçilmeyecek bir hazineye sahiptir, tarihi bir kenttir. Nazım planı günümüz koşullarına göre revize edilmeli, yoğunluklar azaltılmalı, gelişme alanları yeniden düzenlenmelidir.” İstanbul’un bir nazım planı var mı? İstanbul’un nazım planı yok. “Tarihi ve dini yapıların çevresi açılmalı, yeşil alanlar oluşturulmalıdır. Yol genişlikleri standartlaştırılmalı, belirli genişliğe sahip olmayan yollara park yasağı mutlak suretle getirilmelidir. İtfaiye ve diğer yardım araçlarının geçişleri garantiye alınmalıdır. Alınan otopark harçlarıyla bölge otoparkları yapılmalı, yol boyunca araçların park etmeleri engellenmelidir. Deprem sonrası gerekli hizmetlerin aksamadan yapılabilmesi için, ulaşım yapıları, haberleşme merkezleri, itfaiye binaları, hastaneler, okullar depreme dayanıklı hale getirilmelidir.”

Değerli Katılımcılar; bunlar iki gündür söylenenler değil, 91 yılında söylenenler. Sayın Başkanımız dedi ki, “somut düzeyde hiçbir proje ortaya konulmadı.” Peki, ne değişmiş, kim yapacak bunları? Evet, mühendislik hizmetlerini biz yapacağız, ama siz, kaçak yapıların, kaçak projelerin önünü açarsanız, haksız rekabet koşulları oluşturunuz ve mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin gelişmesini de engellemiş olursunuz. Bu çerçevede yetki Türkiye Büyük Millet Meclisi’nindir, bu çerçevede yetki Bakanlar Kurulu’nundur, yani yürütmenindir, bu çerçevede yerel yönetimlerindir, bu çerçevede valiliğindir ve meslek adamlarının denetim altına alınması, onların sicillerinin tutulması, mesleklerini doğru yapmayanların cezalandırılması, etki ve ahlaki davranış kurallarına uymayanların cezalandırılması yetkisi de Mühendis Mimar Odaları Birliği’nin ve ona bağlı meslek odalarıdır.

Yasal ve yönetsel çerçeve bu noktaya oturtulursa, inanın değerli katılımcılar, hiç umutsuz olmaya gerek yok. Ben 1999 depremi yaşandıktan sonra, medya grubu sormuştu, “İstanbul’daki yapıların deprem güvenli bir hale getirilmesiyle ilgili olarak ne kadar zamanda bu işi yaparsınız?” Biz matematikle uğraşan insanlarız, İstanbul’un bütün problemlerini, deprem güvenliği olmayan tüm yapıların deprem güvenli hale getirilmesi noktasında elbette ki ifade etmemiştik, ama şunu söylemiştim: “Biz 10 yıl içerisinde bu problemi denetim altına alırız.” Öncelikle denetim altına almak lazım, o kadar kolay mı? İki gündür ifade ediliyor, İstanbul’da yaklaşık olarak 1 milyon yapı var, bu 1 milyon yapının yüzde 70’i kaçak, yani hiçbir mühendislik hizmeti görmeyen yapılar. Yeni bir Yapı Denetim Yasamız çıktı, Yapı Denetim Yasası’yla denetlenen yapıların deprem güvenlikleri yok. Dolayısıyla öncelikle mevcut deprem riski olan yapılarımızı muhafaza edeceğiz, yani riski bir noktada tutacağız, yeni yapılan yapılarımızı da deprem güvenli olarak yapacağız, diğer yapılarımızı zamanla rehabilite edeceğiz. Ama biz mevcut riske yeni riskler eklemeye çalışıyoruz. Bu noktada hepimize düşen görevler var; Başbakanlığa düşen görevler var, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne düşen görevler var, Bakanlar Kurulu’na düşen görevler var, bütün yönetim mekanizmalarına düşen görevler var, Anakent yöneticisine düşen görevler var, bize düşen önemli görevler var. Bu çerçevede görevlerini her kurum ve kuruluşun yapması gerekir.

Son bir sonuç: Hiçbir kurum, şimdi yapılmaya çalışılan birazcık o, ben Zeytinburnu’nu iyi biliyorum, Zeytinburnu’nda, yani o asmalı gecekondü dönemini biliyorum, çünkü öğretmen

olarak ben Zeytinburnu'nda çalıştım, oradaki yapıların nasıl yapıldıklarını biliyorum. 1985 sonrası çıkarılan yeminli teknik bürolar çerçevesinde rölemler yapılarak o yapılar yasallaştırıldı. Bir yapının yasal olması demek, o yapının deprem güvenliğinde olması demek değil. Dolayısıyla Zeytinburnu'nda bir çalışma yapılırken Zekeriya Polat Hoca'ya demiştim ki; belediyeye gidip projelerini bulacaklardı, “Hoca, belediyeden 100 yapının 10 tanesinin projesini bulamazsınız.” Dün burada ifade edildi. Dolayısıyla doğrudur, en kolay bir yerdi, ama niye aşamıyorlar? Şeffaflık, açıklık, netlik, kurumlar arası işbirliği, uzman kuruluşların öne çıkarılması. Biz bunu talep ediyoruz.

Bu oturuma ve iki gündür bütün oturumlarımıza katılan değerli bilim adamlarımıza, katkı sunan herkese, bu saate kadar sabırla bekleyen siz değerli arkadaşlarımıza, konuklarımıza, bu oturumda değerli katkılar sağlayan Sayın Bursa'ya, Sayın Gündoğdu'ya, Sayın Eyidoğan'a ve Sayın Serkan Küçük'e İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi adına teşekkür ediyorum ve iyi akşamlar diyerek oturumu ve sempozyumumuzu kapatıyorum.